

З Донеччиною
в серці

**БАХМУТСЬКИЙ МЕДИЧНИЙ
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ:
МИНУЛЕ ТА СЬОГОДЕННЯ
(збірник статей про БМФК)**

2024 рік

Збірник підготували Літвін Т. В., Шишка Н. М.

ЗМІСТ

Красножон Н. М. Передмова

1. *Суркова Е., Красножон Н.М., Сикварова С.М.* Китаєв Арон Львович – видатний лікар, вчитель, громадський діяч (до 95-річчя Бахмутського медичного фахового коледжу)
2. *Кандинська К., Літвін Т.В.* Цікаві факти з історії Бахмутського медичного фахового коледжу.
3. *Літвін Т. В.* Інтерв'ю-роздуми напередодні 95-річного ювілею.
4. *Суркова Е., Літвін Т. В.* Там, де народжуються янголи в білих халатах: ювілей Бахмутського медичного коледжу
5. *Євтушенко В. В.* Життя і медицина, життя в медицині, медицина – це і є моє життя.
6. *Літвін Т. В., Сніховська О. В.* Музейна педагогіка (уроки-екскурсії в музеях міста)
7. *Голоднікова К., Сніховська О.В.* Тема війни на Донбасі в творчості художника Олександра Македонського.
8. *Салада М., Красножон Н.М.* Не всі рани лікує час (про події 2014-2015 рр.)
9. *Ясеновська К., Літвін Т. В.* З історії волонтерського руху студентів Артемівського медичного училища в 2014-2015 рр.
10. *Кизименко С. А., Лифар Р. Х.* Не тільки вижити...(Спогади про війну медиків селища Новолуганське)
11. *Лифар Р. Х.* Лінія розмежування на Донбасі: реалізація програми Фонду народонаселення ООН в Україні.
12. *Звонарьова Н. Є., Літвін Т. В.* Професія, в якій завжди готовність № 1 (нариси про студентів і викладачів Бахмутського медичного коледжу)
13. *Літвін Т. В.* Важкий шлях в професію (педагогічні нариси про викладачів АМУ)
14. *Ветрова А., Бубенцова Л.В.* Лисенко Олександра Олексіївна. Золотий фонд коледжу. Присвячується 95-річчю заснування коледжу.
15. *Сніховська О. В.* Буремні роки: випробування на міцність (зі спогадів про коледж та колектив).
16. *Публікація в місцевій газеті «Вперед»* День медсестри – свято особливе.
17. *Публікація в місцевій газеті «Вперед»* Приходьте на «Зустріч для Вас»
18. *Публікація в місцевій газеті «Вперед»* На передову їхати не боюсь (інтерв'ю зі студенткою АМУ Різник Русланою)
19. *Красножон Н. М., Сніховська О. В., Вяла Г. В.* Екстрений медичний технік: історія успіху.
20. *Чернишова А., Літвін Т. В.* Історична пам'ять і закон України «Про декомунізацію»
21. Відомості про авторів публікацій.

Шановні читачі!

Я маю нагоду презентувати збірник, який присвячений сторінкам історії Бахмутського медичного коледжу. В жовтні 2026 року нашому навчальному закладу виповнюється 100 років. Цей збірник — це своєрідний відбиток часу, в якому кожна сторінка є відображенням різних періодів становлення закладу.

Збірник є спробою зупинитися на мить та досягнути той безцінний досвід, який наш коледж накопичив протягом століття.

Це нагода ознайомитися з педагогічним колективом, які з любов'ю та професійною майстерністю формували і продовжують формувати майбутніх медиків. Це історія досягнень кожного випускника, який вирушає у світ, щоб служити людям. Їхні історії — це унікальні подорожі кожного, хто обрав шлях героя в білому халаті. На сторінках збірника знайшли своє відображення також буремні роки, які викували нас і визначили нашу стійкість.

Справжні герої не лише навчаються, але й служать. Волонтерський рух наших студентів — це високий стандарт гуманізму та соціальної відповідальності.

Збірник «Бахмутський медичний фаховий коледж: минуле та сьогодення» є спробою утримати миттєвості, зберегти спогади та передати їхню цінність наступним поколінням. Бажаю вам приємного читання та відкриття для себе світу нашого навчального закладу.

З найкращими побажаннями, директор коледжу Красножон Н.

**КИТАЄВ АРОН ЛЬВОВИЧ – ВИДАТНИЙ ЛІКАР, ВЧИТЕЛЬ,
ГРОМАДСЬКИЙ ДІЯЧ**
(до 95-річчя Бахмутського медичного фахового коледжу)

Суркова Е., студентка II курсу

Наукові керівники: Красножон Н.М., директор коледжу

КЗ «Бахмутський медичний фаховий коледж»

Сикварова С.М., науковий працівник

КЗК «Бахмутський краєзнавчий музей»

У кожній країні важливим показником якості життя є стан охорони здоров'я населення, а його важливим складником є підготовка медичних кадрів та їх кваліфікація.

Наш медичний коледж був заснований в той час, коли Радянський Союз в 20-роках зіткнувся з проблемою підготовки медичних кадрів. До створення СРСР в Російській імперії, до складу якої входили українські землі, не існувало навчальних фахових закладів, де б готували медичних сестер.

Ситуація в СРСР у середині 20-х рр. в галузі освіти була критичною через те, що велика частина населення, була неписьменною. Тому радянська влада повинна була вирішувати проблеми освіти взагалі, а також створювати професійну (фахову) освіту. Першим кроком радянської влади була ліквідація безграмотності населення (вікова категорія 16-50 років). Зараз я наведу уривок із промови артемівського лікаря А. Л. Китаєва, який здобував освіту до Жовтневої революції (цитуються мовою оригіналу): «Вы все знаете, как трудно было бедняку в старое время получить образование, в особенности детям из еврейской семьи. С огромными трудностями мне удалось через долгий путь экстерничества закончить с золотой медалью Бахмутскую гимназию в 1904 году и осуществить свою давнишнюю мечту – получить образование в Харьковском университете. Правда за забастовку, организованную в 1905 году передовым студенчеством университета, я вместе со многими студентами потерял возможность учиться в университете. Только спустя полтора года мне удалось возобновить учебу и окончить университет».

В 20-ті роки у Радянському Союзі були відкриті перші технікуми, а також школи фабрично-заводського учнівства (ФЗУ), які готували кваліфікованих робітників на базі початкової освіти, їх потім замінили професійно-технічними училищами (ПТУ), куди для отримання трудової спеціальності вступали після закінчення семирічної школи.

Наш Бахмутський медичний коледж, який в 2021 році буде відзначати своє дев'яностоп'ятиріччя, був заснований в 1926 році та мав назву акушерсько-фельдшерська школа. Її засновником вважають Арона Львовича Китаєва.

В коледжі існує традиція другого жовтня відзначати день заснування нашого навчального закладу. У 2016 році, коли директор Красножон Наталя Миколаївна розпочала роботу щодо присвоєння медичному училищу статусу

«коледжа», виникли труднощі з доказами здавалося б відомої дати 1926 року, як дати заснування навчального закладу.

Пошуки потрібних документів призвели до того, що в джерелах знайшли повідомлення про цю подію в книзі: «Нариси земської медицини Бахмутського повіту» авторів Л. В. Завада, С. Й. Татарінова, В. П. Бледнова, виданої 2011 року. Але у книзі не було вказано, з яких джерел наведені ці факти. Ми продовжили пошуки архівних документів. Бахмутський Краєзнавчий Музей надав нам такий архівний документ *«Выступление кандидата в депутаты совета союза сср по артемовскому избирательному округу тов. Китаева Арона Львовича»*

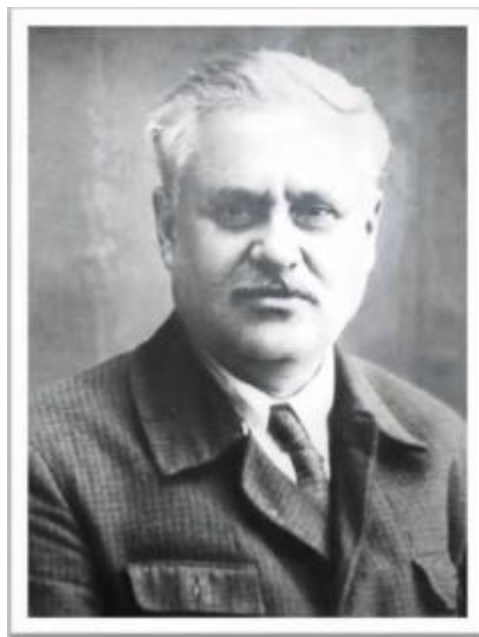
Починалося воно так:

«Дорогие товарищи! Трудящиеся Артемовского избирательного округа оказали мне высокую честь, выдвинув мою кандидатуру в депутаты Верховного Совета Союза ССР. Мой долг как каждого кандидата в депутаты, познакомить по возможности поближе себя с Вами.

Преследуя эту цель, я побывал уже на разных участках нашего избирательного округа, рассказывая о себе, благодарил граждан за оказанное мне доверие».

Далі він знайомить виборців зі своєю біографією (я вже вам наводила уривок з його промови), зараз я наведу ще деякі відомості з його виступу:

«Мне 53 года. Родился я в бедной семье. Стоит ли долго говорить о той горькой жизни, которую я перенёс, о том унижительном положении, в которое ставило бедняка царское правительство. Большинству трудящихся это очень знакомо, потому что многие из них сами испытали, если так можно иронически выразиться – «прелести старого доброго времени». Получив диплом врача, я возвратился на свою родину в родной Донбасс, чтобы посвятить все свои знания, всего себя большому почетному делу – врачеванию трудящихся Донбассу. Моя деятельность дала мне полную возможность хорошо познакомиться с жизнью – бытом донецких шахтеров. И я был очень рад, когда мои материалы обследования жизни и быта шахтеров, были использованы большевистким депутатом в 4-й Государственной думе – Григорием Ивановичем Петровским. Проявляли чрезмерный интерес к шахтерской жизни церковь, кабак, с благословения царского правительства, отгораживающие трудовой народ от культуры, от передовых людей, боясь политического прозрения масс. Естественно, что подобные условия жизни, создавали благоприятную почву для эпидемических заболеваний. Я работал в различных районах Донбасса. В Юзовке и Горловке в 1910-11 годах свирепствовала холера, в Дебальцево – тиф. Ежедневно умирали десятки

людей, и мы врачи отлично осознавали, что спасение людей заключается вовсе не в лекарствах, а в создании необходимых, просто человеческих условий жизни для грубо эксплуатируемого шахтерского населения».

У своєму виступі він також розповідає про свою діяльність за роки радянської влади:

«Работал я во врачебной секции в 1920-21 году по проверке, изучению и расстановке кадров врачей. Прделана также многолетняя большая работа в области изучения среди медицинского персонала средств борьбы с отравляющими веществами. Мною была организована научная ассоциация врачей Артемовска, работа которой способствовала здоровому сотрудничеству, товарищескому обмену опытом, борьбе с проявлениями анатагонизма среди врачей. Я подал инициативу организовать в Артемовске родильное отделение, которым руковожу в течении 18 лет.

В 1926 году при моем участии была организована акушерско-фельдшерская школа, где я преподаю акушерство с гинекологией с первого дня основания по сей день» - це є документальним архівним підтвердженням факту заснування Бахмутського медичного фахового коледжу в 1926 році, як акушерсько-фельдшерської школи.

Мої подальші пошуки привели до того, що я знайшла в інтернеті газети: «Вісті» та «Огонёк», які підтверджують факти висування кандидатури Китаєва на пост депутата Верховної ради СРСР. Зараз я наведу публікацію з газети «Вісті»:

«В розпорядженні окружної виборчої комісії Артемівської виборчої округи є протоколи загальних зборів робітників, інженерно-технічних працівників і службовців заводу ім. Орджонікідзе «Главогнеупора», депо «Красный лиман», швейної фабрики і колгоспників артїлі ім. Будьонного, «Красный партизан», «Шлях до соціалізму» та ін. Трудячі на цих зборах висунули кандидатом у депутати Ради Союзу Верховної Ради СРСР Китаєва Арона Львовича. На підставі цих цих документів і статей 60, 61 «Положення про вибори до Верховної Ради СРСР, окружна виборча комісія Артемівської виборчої округи зареєструвала для балотування по Артемівській виборчій округі у депутати Ради Союзу кандидатуру тов. Китаєва Арона Львовича, 1884 року народження, безпартійного, який працює завідувачем гінекологічного відділу першої лікарні ім. Фрунзе, і проживає у м. Артемівську»

Таким чином вдалося з'ясувати, що Китаєв А.Л. приймав участь у заснуванні Артемівської акушерсько-фельдшерської школи. Далі я наведу ще факти з його життя.

Арон Львович Китаєв народився в 1884 р., в Павлограді. З 1911 року працює у с. Зайцеве та ліквідує епідемію холери в Бахмутському повіті. У роки Першої світової війни перебував на фронті у званні капітана російської армії. В 1918 році Арон Львович повернувся з війни і оселився в Бахмуті, де став лікарем єврейського товариства.

Також Арон Львович займався науковою діяльністю. Він написав біля 100 наукових доповідей про останні досягнення в медицині. На основі власного

клінічного матеріалу розробив ряд тем, які викладав у статті: «Про розрив матки», «Рак», «Вагітність» та ін.

У 1934 р Арон Львович отримав від Наркомаздрава УРСР почесну грамоту за організацію відмінного обслуговування колгоспів району під час весняної посівної та збиральної компанії.

У травні 1935 з'їзд акушерів-гінекологів Донбасу обрав Арона Львовича консультантом Донбасу з питань акушерства та гінекології. За його ініціативи у місті було організовано також онкологічний диспансер та ендокринологічний пункт.

А. Л. Китаєв свою лікарську діяльність поєднував з викладанням в акушерсько-фельдшерській школі. До його професійної діяльності долучалася різнобічна громадська діяльність. Як згадує лікар Друш З.А: «Китаєв А.Л був досвідчений гінеколог, вимогливий в роботі і був сердечною людиною. Від нього я отримала чимало знань з акушерства, працювала з Аронем Львовичем на посаді акушерки майже 3 роки."

У 1939 році А. Л. Китаєва не стало. Традиційно 2-го жовтня наш коледж буде відзначати свій День народження. У 2021 році йому буде 95 років. І незмінно в цей день ми згадуємо Арона Львовича Китаєва: лікаря, вчителя, засновника медичного коледжу, патріота рідного краю, громадського діяча.

ЦІКАВІ ФАКТИ З ІСТОРІЇ БАХМУТСЬКОГО МЕДИЧНОГО ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ

*Кандинська К., студентка Бахмутського медичного фахового коледжу
Науковий керівник: Літвін Т.В., викладач соціальних наук
КЗ «Бахмутський медичний фаховий коледж»*

Ювілейні дати в житті будь то людини, установи чи країни змушують наново подивитися на їх історію, наново її переосмислити.

Мені пощастило попрацювати з архівними матеріалами (в основному наказами керівників коледжу за 1944-58 рр), і виявила дуже цікаві факти з історії нашого коледжу.

Як змінювалась назва закладу освіти.

Із заснування коледжу в 1926 році він мав назву – «Артемівська фельдшерсько-акушерська школа».

В 1954 році назва закладу змінилась на «Артемівське медичне училище». Витяг з наказу по АФШ від 28.07.1954 року (далі мовою оригіналу):

«В соответствии с приказом Министерства здравоохранения УССР №404 от 24 июля 1954 г. «О мероприятиях по дальнейшему улучшению подготовки средних медицинских кадров», и приказа по Сталинскому областному отделу здравоохранения от 10 июля 1954 г. №1019 о реорганизации средних медицинских школ в области Артёмовской акушерской школы присвоено звание Артёмовского медицинского училища с установлением профилем акушерским и фельдшерским».

У 2017 році медичне училище отримало назву «Бахмутський медичний коледж». У 2020 році коледж отримав назву «Бахмутський медичний фаховий коледж».

Керівниками (директорами) нашого коледжу були:

Бадодін
Олександр Володимирович
перший директор
фельдшерсько- акушерської школи
(1926- 1934 р.р.)

Гусева
Антоніна Кузьмівна
була директором
з 1934 року по 1941 рік.

Хайлов
Григорій Степанович
(1944- 1947 роки),
потім займав посаду
головного лікаря міської лікарні

Кіскачі
Тетяна Аркадіївна
очолювала фельдшерсько-
акушерську школу
в 1947-1953 роках

Коваленко
Наталія Олексіївна
директор училища
у 1956-1963 роках

Дружинський
Віктор Костянтинович
керував закладом
з 1963 року по 1993 рік

Малородний
Анатолій Сергійович
був директором з 1993 по 2007 рік

Красножон
Наталія Миколаївна
очолює коледж з 2008 року

Коли у жовтні 1941 року німці захопили Артемівськ, Хайлов Г.С. та Діамідов В.П. (викладач медичної школи) залишились в окупованому місті і ризикуючи своїми життями разом з іншими колегами Вальхом Б.С. (лікар) і Зіньковською-Кібкала (акушерка), надавали медичну допомогу 120 бійцям радянської армії, яких вдалося сховати від фашистів.

Навчальний процес

Для вступу в акушерсько-фельдшерську школу необхідно було здати вступні іспити, а саме: конституцію СРСР, українську мову, російську мову, математику.

Вступ до медичної школи здійснювався на базі 7 класів.

В дипломі, який отримували випускники, вказувалась спеціальність «акушерка» або «фельдшер». Вже після закінчення війни стали випускати медичних сестер. У 1971 році військкомат став набирати юнаків для навчання на військових фельдшерів в Артемівському медичному училищі. Конкурс при вступі 4-5 особи на одне місце. Після медичної комісії і здачі іспитів 30 хлопців 14-16 років стали навчатися в групі 1/9 «Ф». В 1955 році було створено вечірнє відділення. Так у наказі № 124 від 30.08. 1954 року було вказано: «Зачислить на вечернее отделение фельдшеров 1 курс «А» - 30 человек; 1 курс «Б» - 30 человек»

В архівних документах знайшли відомість, в якій вказані предмети, які здавали студенти II курсу на сесії: «внутрішні і інфекційні хвороби», «хірургія з травматологією, десмургією та рецептурою», «гінекологія», «акушерство», «російська мова». Студенти також проходили державну практику і навіть влітку потім могли працювати у відділеннях лікарні.

Війна 1941-1945 років обірвала навчальний процес як раз в той час, коли в червні 1941 року студенти почали здавати державні іспити для отримання диплому. Дуже багато наказів 1944-1960 років стосувалися видачі довідок про закінчення АФШ. Так в посвідченні, яке 17.09.1948 р. видане за підписом директора Кискачі Т.А., була вказана кваліфікація «Акушеркафельдшер».

Після закінчення війни одна з задач, які вирішувала радянська влада – це інтеграція західних районів України в УРСР. Цей процес отримав назву «Советизация».

В західних регіонах створювали навчальні заклади, бо ці регіони потребували багато фахівців в різних галузях народного господарства, в тому числі й медичних працівників.

Східна Україна направляла багато спеціалістів в західні регіони. В архівних документах знайдені такі матеріали, в яких два випуски майже повністю направлялись в західну Україну (наведу зміст наказу від 1955 року): «Согласно плану распределения Министерства здравоохранения УССР выпускников 1955 года направьте для работы:

1. Сталинская область – 30 чел.(51%)
2. Тернопольская – 23 чел.(39%)
3. На учёбу – 3 чел.(5%)
4. По месту жительства семьи – 3 чел.(5%) Всего – 59 чел.»

Далі наводжу лист, який надійшов від студентки, яку направили на роботу у Волинську область:

«Здравствуйте, наши преподаватели и весь педагогический коллектив Артёмовской акушерской школы. Примите наш привет из Волынской области.

Сообщаем Вам, что доехали мы благополучно до области, с области нас направили по районам: два человека уехали в Ратнивский р-н и два в Любомский. Шарендо работает в 5км от г. Луцк.

Приняли нас не плохо. Только с деньгами ничего не уладим. Работаем в селах при медпунктах.

Работа идёт хорошо, как дальше не знаем.

От р-на в одну сторону 23 км, самое отдалённое село недалеко. Протекает река Буг. Со двора видны польские домики. Живём среди песка и сосен.

Где остальные неизвестно нам. Соловьянова от меня в 15 км. Пока всё.

Славченко, Соловьянова»

До 1956 року навчання було платне, але деяких студентів звільняли від плати за навчання (наведу зміст наказу №13 від 24.09.1953 року):

«Считать освобождёнными от платы за обучение на 1-е полугодие 1953/54 уч. год согласно имеющихся документов дающих право на освобождение:

44 студента - всего.

31 студент - отец (муж) погиб во время Отечественной войны (71%)

5 студентов - отец (муж) пропал без вести (11%)

5 студентов- студент инвалид (11%)

3 студента –студент является единственным источником существования (7%)»

Цікаві факти щодо етнічного складу студентів

«Сведения на учащихся II «В» курса Артёмовской Акушерско-Фельдшерской школы»

Рік народження: від 1925 до 1931 року.

Переважає 1928 й 1927 роки.

Національність: українці - 22 чол.(85%)

росіяни- 3 чол.(11%)

білоруси- 1 чол.(4%)

Всього- 26 чол.

Саме цікаве, що серед студентів була незначна кількість з Артемівська, а більшість студентів - з навколишніх сіл.

І наостанок - гумористична сторінка

Працюючи із архівними матеріалами, я знайшла дивні та смішні накази, ось декілька з них.

В той час студенти не мали кіберзалежності, що призводить до гіподинамії, але керівництво медичним училищем активно пропагувало здоровий спосіб життя. Наводжу накази:

*«Приказ № 24
По Артёмовской акушерской школе
от 16 октября 1953 г.*

За опоздание на физ. зарядку 16.10.53 г. без уважительной причины и грубое нарушение распорядка в школе предупреждаю следующих учащихся: Кравченко и ещё 16 студентов.»

*«Приказ № 126
По Артёмовской акушерской школе
от 1 сентября 1954 г.*

Тов. Карягиной М.Д с 1 сентября 54г. возобновить проведение зарядки с уч-ся школы.

Начало зарядки с 7.30 час. участие всех уч-ся обязательно.

Неприход уч-ся на утреннюю зарядку будет рассматриваться как нарушение дисциплины»

Сучасним студентам, які дуже багато часу проводять в соціальних мережах і рідко хто з них читає художню літературу, мабуть викличе непорозуміння той факт, що за любов до читання літератури (нехай навіть на уроці) можна потрапити в наказ:

*«Приказ № 97
По Артёмовской акушерской школе
от 29 мая 1954 года*

Уч-ся II курса «а» Мухиной за нарушение дисциплины, выразившейся в неоднократном чтении книг и писем на уроках акушерства и фармакологии выношу строгий выговор с занесением в личное дело»

*«Приказ № 46
По Артёмовской акушерской школе
от 17 декабря 1954 года*

За нарушение дисциплины на уроке, выразившееся в чтении книг на лекции уч-ся Дуброву и Волкову строго предупредить и в течении 3-х месяцев лишить права пользования художественной литературой в библиотеке. Приказ проработать со всеми учениками школы»

Це невеличка частина історичних фактів про наш коледж. Я продовжую свої дослідження, результати яких будуть висвітлені у збірнику. Присвяченому 95-річчю Бахмутського медичного коледжу.

Інтерв'ю-роздуми напередодні 95-річного ювілею

*Літвін Тетяна Василівна, викладач суспільних дисциплін
КЗ «Бахмутський медичний фаховий коледж»*

У 2021 році Бахмутському медичному коледжу виповниться 95 років. Солідний вік для підведення підсумків. Найголовніший ресурс в реалізації задач, які потрібно вирішити колективу – це його кадри, його керівник. Ресурс керівника вміщує стиль його роботи, характер, професіоналізм, життєвий досвід, мудрість. Зараз медичний коледж очолює Наталя Миколаївна Красножон, яка стала директором у січні 2008 року.

У березні 2008 року кореспондент місцевої газети «События» взяв у неї інтерв'ю. Одне з питань звучало так: «Є така розхожа фраза – «це не жіноча справа» або навпаки – «не чоловіча». Медицина – це є більше чия справа?

- Це якраз та галузь, про яку можна сказати, що це і чоловіча, і жіноча справа. Тут необхідні і традиційні чоловічі риси характеру: твердість, уміння ризикувати; і більш жіночі: чуйність і доброта».

За роки існування медколеджу його очолювали також жінки-директори: це Гусева А. К. - чие керівництво випало на часи становлення медичної школи, Кіскачі Т. А. та Коваленко Н. О. очолювали у післявоєнний період.

Наталя Миколаївна в інтерв'ю обмовилася фразою, яка стала заголовком статті «Чим складніше, тим цікавіше». Говорячи про складність роботи, чи передбачала вона тоді, наскільки складним виявиться цей шлях?

До її активу керівника слід зарахувати: закінчення Донецького медуніверситету, викладацька робота в Донецькому та Артемівському медучилищах, два терміни депутатської роботи в місцевій раді.

На її долю керівника випало:

- початок реформи медсестринства і відповідні великі (кардинальні) зміни у викладанні медичних предметів;

- боротьба за «виживання» навчального закладу в розпочатій оптимізації (тобто скорочення кількості) навчальних закладів;

- перехід до ЗНО, зменшення кількості абітурієнтів, введення для студентів ліцензійного (державного екзамену) в тестовій формі за наявності сторонніх спостерігачів;

- події 2014 року, які безпосередньо і болісно відбилися на коледжі. Тоді в травні 2014 року терміново згортався навчальний процес, а вересень почався в атмосфері повної невизначеності;

- зміни в технічній базі навчання при недостатньому фінансуванні; модернізація матеріально-технічної бази коледжу швидше нагадувала будівництво: кімнати перебудовувалися в сучасні кабінети та лекційні аудиторії, які вмщували значну кількість студентів, ремонт великого за площею спортзалу та даху будівлі. А якщо додати оснащення сучасною побутовою та комп'ютерною технікою, медтренажерами та медобладнанням,

літературою – за 2008-2020 рр. було освоєно 6610150 гривень. Така ж реконструкція відбулася і в гуртожитку.

- включення науково-дослідницької роботи в навчальний процес як студентів, так і викладачів, в результаті чого з 2013 року спільно з Харківською медичною академією післядипломної освіти наш коледж став базою для проведення регіональних конференцій, а в подальшому Всеукраїнських конференцій з міжнародною участю;

- тяжке випробування у вигляді COVID-19 і різкий перехід до універсального дистанційного навчання на загальнодержавному рівні з абсолютно не відпрацьованим «навчальним протоколом» професійної підготовки студентів в таких умовах.

Ювілеї надають можливість озирнутися назад і осмислити минуле, задуматися про майбутнє. Наталя Миколаївна стала директором у динамічному і швидкоплинному XXI столітті. Вона безумовно директор з демократичним стилем керівництва. Як вона вирішувала ті виклики, на які треба було відповідати? На минулий досвід опиратися було не можна. Це були виклики абсолютно нові, непередбачені. Ось тут і виявилось її вміння приймати не тільки одномоментні рішення, але й займатися стратегічним плануванням. Постійними пріоритетними напрямками її роботи були – створення комфортних і сучасних умов для навчання і соціальна політика щодо працівників (зарплата, педагогічне навантаження).

«Якби інтерв'ю відбулося сьогодні, то з вершини прожитих років, як би ви відповіли на питання, яке було задане у березні 2008 року: «Чи є щось, чого ви ніколи не зможете зрозуміти і прийняти?»

- Як і тоді приведу слова В. Висоцького: «Я не люблю, когда мне лезут в душу, тем более, когда в нее плюют». Краще не скажеш. Не люблю зради, мінливості, необов'язковості. Додала б ще: відсутність почуття обов'язку і професійну байдужість».

А далі надаємо слово тим, з ким Наталя Миколаївна працює і ким керує.

Лифар Роза Хасанівна, викладач-методист, лікар-гінеколог.

«Яка вона – Наталя Миколаївна? Я працюю з нею понад 30 років. Справедлива, дуже вболіває за коледж. Згадую два випадки. У 2010 р., коли була чергова атестація коледжу, зі Львова приїхала директор інституту медсестринства Марія Шегедин. Вона запропонувала нашій Наталі Миколаївні: «Чому б її співробітникам не написати підручник для студентів з медичних дисциплін». Пройшло небагато часу і Наталя Миколаївна запропонувала мені написати підручник з «Медсестринства в акушерстві». Пройшли роки кропіткої праці і підручник вийшов у світ в 2015 році.

Ще одна риса нашого директора – вона цінує в своїх співробітниках професіоналізм і всіляко сприяє, щоб лікарі поєднували педагогічну діяльність з практичною роботою».

Звонарьова Наталя Євгенівна, викладач біології та завідувача відділенням післядипломної освіти молодших медичних спеціалістів, депутат районної ради.

«Відлік мого професійного шляху в медицині почався з Артемівського медучилища. Працювала у практичній медицині і отримала надалі вищу освіту в Донецькому національному університеті. Так трапилося, що на кожному життєвому етапі мій шлях перетинався з Наталею Миколаївною. З 2011 року я працюю у коледжі і завжди на шляху становлення мене як педагога найцінніші поради мені надавала Наталя Миколаївна. Директор доклала багато зусиль, щоб відкрити на базі нашого коледжу у 2015 році відділення післядипломної освіти. До речі, попит на проходження курсів був високий. Так, моніторинг довів, що такої освітньої послуги щорічно потребує більш ніж 500 медспеціалістів.

У 2017 році мене призначили на посаду завідувача відділенням післядипломної освіти, в роботі якого дуже важливим було налагодження співробітництва з представниками закладів охорони здоров'я Донецької області. Саме в цьому питанні мені допоміг досвід керівника, яким щедро ділилася зі мною Наталя Миколаївна і направляла мене».

Вяла Ганна Володимирівна, викладач терапії, завідувача практичним навчанням.

«Моя праця у коледжі почалася у 2011 році, коли я прийшла після 6-річної практичної роботи дільничним терапевтом.

Мабуть, відіграв роль зв'язок з медичною династією. Мої бабусі - Манукалова Вікторія Микитівна і Усенко Алла Денисівна у свій час навчалися в Артемівському медичному училищі. Вікторія Микитівна все життя працювала фельдшером. Вона багато розповідала про свою роботу і найкращу професію. Алла Денисівна – моя двоюрідна бабуся, і я пишаюся тим, що після закінчення Артемівського медичного училища, а потім і Донецького медичного інституту, Алла Денисівна стала досвідченим епідеміологом і доцентом кафедри епідеміології Донецького медінституту.

Моя матуся, Манукалова Олена Павлівна, вже понад 30 років викладає у коледжі дерматовенерологію, є куратором фельдшерських груп, головою циклової методичної комісії. Після закінчення Донецького медінституту працювала педіатром, врятувала життя багатьом дітям.

Кажуть, посередній учитель розповідає, хороший учитель пояснює, кращий учитель демонструє, великий учитель надихає. Для мене Олена Павлівна була, є і завжди буде – кращим і Великим Учителем!

З 2017 року я стала завідувачою практичним навчанням. Наталя Миколаївна для мене не тільки досвідчений керівник, а й ідейний натхненник. Пам'ятаю, коли наш коледж тільки починав співробітництво з командою, яка втілювала програму ООН в плані впровадження навчання новій професії – екстрений медичний технік, у нас, причетних до цієї справи, іноді опускалися руки, та Наталя Миколаївна знаходила слова і аргументи, щоб підняти настрій і натхнення колективу. І навіть, коли директор Донецького обласного Центру екстреної медичної допомоги та медицини катастроф Кіяшко І. А., скептично ставився до процесу ліцензування професії екстрених медичних техніків, Наталя Миколаївна надихала колектив крок за кроком йти до поставленої мети,

і це дало свої результати! У березні 2021 року отримали посвідчення 20 перших в Україні екстрених медичних техніків.

Наталя Миколаївна завжди дає мудрі поради і вміє оперативно реагувати на будь-які збої у роботі колективу. Яскравий приклад лідерства та професіоналізму Наталі Миколаївни дозволив мені, як завідуючій практичним навчанням, підвищити свої навички і розробити ефективні методи роботи на цій посаді.

Колектив за час свого існування переживає чимало подій. Однак у кожного колективу є керівник, який несе за нього відповідальність, приймає складні рішення, координує роботу всіх підпорядкованих йому співробітників. Наталя Миколаївна – яскравий і гідний приклад мудрого керівника з лідерськими якостями та професійною майстерністю!

Болдарєва Валентина Михайлівна, викладач нервових та психічних хвороб.

Наталю Миколаївну я знаю більше 30 років як викладача, голову циклової комісії, завідувача практичним навчанням, як директора, яким вона стала не в простий період для нашого навчального закладу.

До медичного училища я прийшла, маючи деякий досвід в практичній медицині. Працювала в сільській лікарні за фахом педіатра, який отримала в Донецькому медичному університеті, потім завідувачем педіатричної служби в Ямській міській лікарні (нині м. Сіверськ), у тому числі як лікар-інфекціоніст, педіатр в соматичному та пологовому відділеннях. Працювала в м. Артемівську дільничим педіатром і одночасно по сумісництву викладала деякий час в медичному училищі.

У роботі практичного лікаря зустрічаються неординарні випадки, професійні труднощі, невдачі, радість одужання пацієнта, його можлива смерть. Працюючи в коледжі, зрозуміла, що робота зі студентами цікава, а навчати не менш відповідальна робота, ніж праця лікаря. Хотіла передавати свої знання, досвід майбутнім медичним працівникам. За роки праці в коледжі як класний керівник випустила 9 груп, і завжди відчувала допомогу, порозуміння з боку адміністрації, а конкретно директора.

Наталя Миколаївна вболіває за імідж коледжу, набір студентів, оснащення кабінетів, успіхи студентів (ліцензійний іспит, олімпіади, конференції, успіхи в спорті тощо). В спілкуванні віддає перевагу діловій, конкретній, цілеспрямованій бесіді. Завжди готова вислухати, зберігає вірність друзям, не нав'язує свою точку зору. Запитання ставить конкретні і чекає на такі ж відповіді.

Мені імпонує її ставлення до викладачів старшого віку. Вона цінує їх досвід, знання, відповідальність. Підтримує під час життєвих негараздів.

З таким директором працювати комфортно та приємно».

Бубенцова Лариса Василівна, викладач іноземних мов, голова циклової методичної комісії.

Працюю з Наталею Миколаївною з моменту приходу її до коледжу у 80-х роках. Знаю її як викладача, голову ЦМК, зав. практичним навчанням, як

директора. Наталя Миколаївна завжди бачить перед собою мету і поступово, по-діловому її досягає. Завдяки її якостям бути вимогливою до себе і підлеглих, «тримати руку на пульсі», вмінню ризикувати, твердості характеру, училище абсолютно змінилося не тільки зовні. Головне, а про це свідчать показники ліцензійного іспиту, коледж досягає високого рівня підготовки випускників. І все це під керівництвом маленької тендітної жінки – доброї, чуйної, здатної спрямувати всі зусилля колективу на великі справи. Я б сказала про Наталю Миколаївну англійською приказкою «Small spool, but expensire» - «Мал золотник, да дорог».

І на закінчення.

У засновника медичної школи Китаєва А. Л. і директора Красножон Н. М., незважаючи на те, що їх віддаляє відстань майже у століття, є багато спільного: їх реформаторські вподобання, вміння мислити стратегічно, вміння виділяти пріоритети в діяльності. Наталя Миколівна у свій час доклала чимало зусиль, щоб наш навчальний заклад не потрапив під «оптимізацію». Була проведена значна робота по відкриттю в медколеджі відділення післядипломної освіти молодших медичних спеціалістів, у 2020 році наш заклад став одним з перших в Україні, де після проведеного експерименту проводиться набір з підготовки екстрених медичних техніків.

У 2006 році, ще будучи на посаді завідуючого відділенням, Наталя Миколаївна після прийняття положення про організацію в навчальних закладах І-ІІ рівня акредитації науково-дослідницької роботи, домоглася того, що одним з перших серед медучилищ області була наша публікація англійською мовою у знаковому збірнику «Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених», яка проходила на базі Донецького державного медуніверситету у 2007 році.

Подальше існування і розвиток нашого навчального закладу в значній мірі залежить від людей, які в ньому працюють.

Особливо у той час, коли людство стикнулося з такою глобальною проблемою, як COVID-19. Зараз світ, як ніколи, потребує досвідчених, підготовлених, свідомих медпрацівників, і працівники системи медичної освіти повинні це усвідомлювати.

Там, де народжуються янголи в білих халатах: ювілей Бахмутського медичного коледжу

Літвін Тетяна Василівна, викладач суспільних дисциплін

КЗ «Бахмутський медичний коледж»

Суркова Емілія, студентка III курсу ОПП «Сестринська справа»

КЗ «Бахмутський медичний коледж»

Людство переоцінює ставлення до сфери медицини і медичної освіти. Завдяки пандемії повертається повага до лікарів і медсестер, підвищується престижність професії. У Бахмуті вже 95 років існує навчальний заклад, який готує медичних працівників і працівниць – нині він носить назву Бахмутський медичний фаховий коледж. Історію навчального закладу, сучасні виклики і плани на майбутнє досліджувала учасниця конкурсу для молодих журналістів Емілія Суркова – детально читайте в її матеріалі.

«Останні десять років виявилися дуже складними – це і початок реформи медсестринства, і події 2014 року, і введення ліцензійного державного іспиту в тестовій формі при наявності сторонніх спостерігачів, і зміни в матеріально-технічній базі коледжу і гуртожитку», – розповідає директорка Бахмутський медичного фахового коледжу Наталя Красножон.

За 95 років існування коледжу його очолювали вісім керівників. Наталя Красножон керує навчальним закладом з 2008 року. І всі ці виклики прийшлися саме на її період роботи. З початком карантинних обмежень коледж як і всі інші освітні установи стикнулися з потребою налагоджувати систему дистанційної освіти, хоча для медиків така форма виявилася досить складною.

VII Міжнародна науково-практична конференція «Здоров'я. Інновації. Освіта».

«В умовах підвищеної ролі медицини та медичних кадрів ми вирішуємо нові задачі – продовження модернізації й поповнення матеріальної бази, корінна перебудова навчального процесу у зв'язку з дистанційним навчанням. Остання задача особливо складна, бо неможливо опанувати професійні навички без особистого безпосереднього спілкування студента з викладачем», – зазначає Красножон.

У зв'язку з впровадженням медичної реформи екстреної медицини у співробітництві з ПРООН заклад працює над питанням відкриття нової професії – “Екстрений медичний технік”.

Першими педагогами були практикуючі лікарі

На [сайті](#) Бахмутського медколеджу ви можете прочитати, що навчальний заклад відкривався як фельдшерсько-акушерська школа. 33 випускниці єдиного акушерського відділення вчилися три роки і завершили навчання у 1929 році. Першим директором був лікар Олександр Бадодін, який зібрав до викладання кращі медичні кадри міста.

Одним із засновників закладу вважають Арона Китаєва. Він народився у Бахмуті в 1884 році. Професію медика здобував у Харкові. Арон Львович працював лікарем єврейського товариства в Бахмуті, ліквідував епідемії холери. За його ініціативою в Артемівську організували онкологічний

диспансер та ендокринологічний пункт, пологове відділення, яке він очолив. Він також викладав у медичній школі. У 1937 році Китаєв став депутатом Верховної ради СРСР, а в 1939 році його не стало.

У Бахмутському краєзнавчому музеї зберігаються спогади лікарки Зінаїди Друш:

«Китаєв А. Л. був досвідченим лікарем-гінекологом, вимогливий у роботі і був сердечною людиною. Від нього я отримала чимало знань з акушерства, працювала з Ароном Львовичем на посаді акушерки майже три роки.»

За могилою Арона Китаєва, який був похований на Маріупольському кладовищі у Бахмуті, наглядають студенти Бахмутського медичного коледжу.

Арон Китаєв. та викладачі (фото 1930-х років)

Від «школи» до «коледжу»

За період свого існування коледж неодноразово змінював назву. Навчальний заклад розпочав своє існування як «Артемівська фельдшерсько-акушерська школа». У 1954 році наказом Міністерства охорони здоров'я УРСР медичній школі присвоєно статус «Артемівського медичного училища». У 2017 році навчальний заклад «Артемівське медичне училище» отримав назву «Бахмутський медичний коледж», а з 2020 року коледж має назву «Бахмутський медичний фаховий коледж».

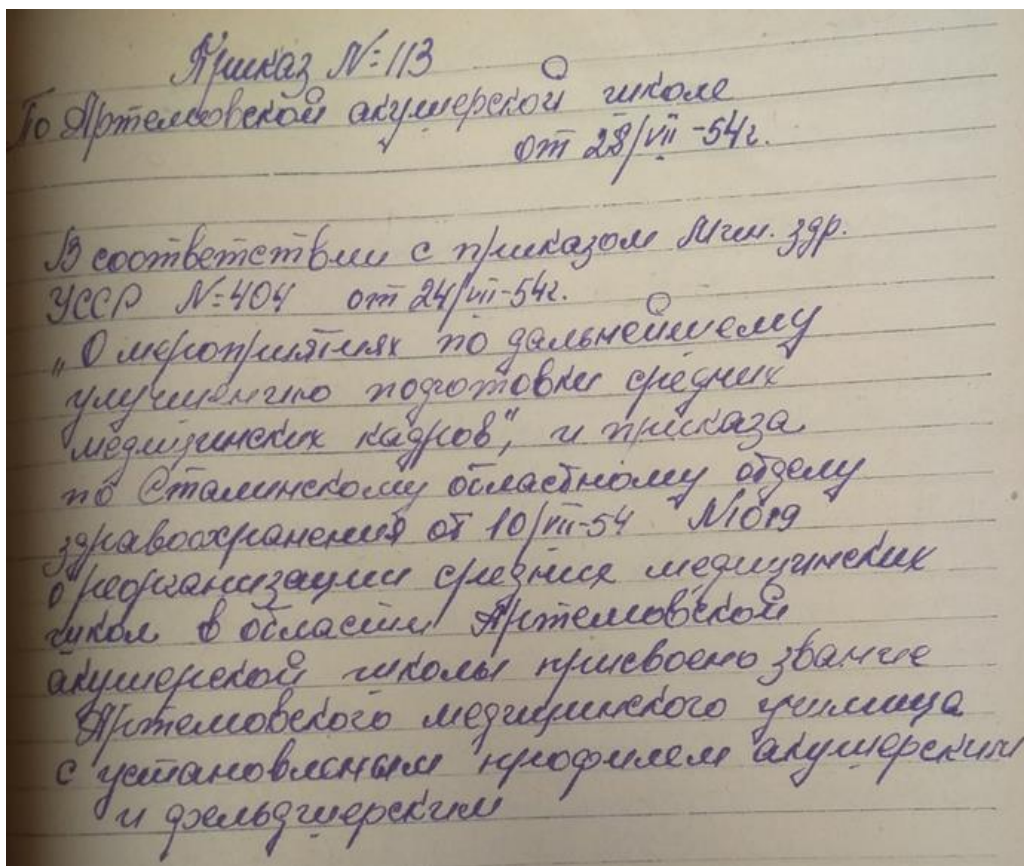

Фото наказу щодо зміни назви коледжу 1954 року.

Іспити на знання радянської Конституції

У документах з архіву медичного коледжу зазначається, що для вступу до акушерсько-фельдшерської школи, який здійснювався на базі 7 класів, потрібно було скласти іспити з Конституції СРСР, української та російської мов, математики.

Зараз, щоб вступити до навчального закладу на сестринську справу, потрібно скласти іспити з української мови, біології або математики. До речі, коли у 2019 році я складала іспити до вступу, майже всі абітурієнти другим предметом обрали біологію.

Фото одного з випусків 1930-х років.

Війна обірвала учбовий процес

У червні 1941 року студенти здавали державні іспити для отримання дипломів. Коли у жовтні 1941 року німці захопили Артемівськ, деякі викладачі фельдшерсько-акушерської школи і лікарі залишилися у місті та надавали медичну допомогу населенню. Зінковська-Кібкала та Хайлов Г. С., який (після війни він очолював медшколу) разом зі своїми колегами надавали допомогу бійцям радянської армії й за весь період окупації врятували сто двадцять солдат.

Розподіл молодих спеціалістів

В архівних документах медичного коледжу зберігаються дані про розподіл молодих спеціалістів. Після закінчення війни одна із задач, яку вирішувала радянська влада – це інтеграція західних районів України в УРСР. Цей процес отримав назву «Советизация». Зі східних областей України направляється багато спеціалістів в західні регіони. На прикладі знайдених архівних матеріалів зрозуміло, як був здійснений розподіл двох випусків у 1955 році (далі оригінал Наказу від 1955 року):

«Согласно плану распределения Министерства здравоохранения УССР выпускников 1955 года направьте для работы:

Сталинская область – (51%) 30 чел.

Тернопольская – (39%) 23 чел.

На учёбу – (5%) 3 чел.

По месту жительства семьи – (5%) 3 чел.

Всего – 59 студентов»

«Здравствуйте, наши преподаватели и весь педагогический коллектив Артёмовской акушерской школы. Примите наш привет из Волынской области. Сообщаем Вам, что доехали мы благополучно до области, с области нас направили по районам: два человека уехали в Ратнівський район и два в Любомський. Шарендо работает в 5 км от Луцка. Приняли нас неплохо.

Только с деньгами пока еще ничего не уладили. Работаем в селах при медпунктах. Работа идёт хорошо, как дальше будет – не знаем. От района в одну сторону 23 км, самое отдалёное село недалеко. Рядом протекает река Буг. Со двора видны польские домики. Живём среди песка и сосен. Где остальные – нам неизвестно. Соловьянова от меня в 15 км. Пока всё», – оригінал листа студентки, яку направили до Волинської області.

Студенти під час практики фото 1980-х років

В останні роки випускники закладу все частіше вступають до вищих навчальних закладів на медичну спеціальність. За даними коледжу приблизно 60-70 % випускників після закінчення коледжу йдуть працювати за фаховими спеціальностями здебільшого у Донецькій області.

«Жодного разу не пошкодував, що був студентом медколеджу. Я отримав багато знань та навичок, жив у гуртожитку, що для мене як для іногороднього студента було важливо. Багатьом випускникам, які отримують спеціальність важко знайти роботу. Наші студенти-бюджетники з такою проблемою не стикаються – коледж надає місце роботи в медичних закладах», – розповідає Богдан Резеченко, який отримав диплом фельдшера у 2021 році, зараз здобуває вищу медичну освіту.

Не всі лікарі у білих халатах

У 1974 році військкомат набирив юнаків на навчання військових фельдшерів в Артемівське медучилище. Конкурс при вступі 4-5 осіб на одне місце. Після медичної комісії і здачі іспитів 30 хлопців 14-16 років стали навчатися в групі 1/9 «Ф». Одним із випускників тієї групи був В'ячеслав Євтушенко -кандидат наук, заступник заввідділу з питань охорони здоров'я при Секретаріаті Кабінету Міністрів України.

У своїй статті крім медичних дисциплін і безкінечної хімії, анатомії та латині, згадує місяць роботи у радгоспі, спортивні секції та своїх педагогів:

«Класний керівник, якого всі ми пам'ятаємо і будемо завжди йому вдячні за те, що він був у нашому житті – Кічіджи Микола Іванович. Його зразок любові до медицини прищепив до багатьох з нас таке саме ставлення до мистецтва Асклепія. На випускному вечорі наш викладач літератури Габелєв Марко Володимирович, яскрава особистість, сказав таке: «Мужчини, вам потрібно вчитися все життя, щоб стати успішними. А то вашої зарплати буде вистачати лише на те, щоб доїхати до Курдюмівки». З тих пір я все життя навчався і продовжую навчатися».

В'ячеслав Євтушенко під час навчання на полігоні.

«Бахмутський напрямок. Під час другої світової війни мій дід, Євтушенко Федір Гордійович, воював у складі партизанського загону “Ч”. Громив інших загарбників нашої козацької землі саме у Артемівському районі. Думаю, що це символічно, коли дід і онук прагнули одного і того самого – свободи своєму народові. Для мене Світлодарськ, Кодемо, Зайцеве, Вершина, Бахмут... мають не тільки топографічне значення. Це символи нашої свободи, історії, боротьби за волю і землю. Це все моє, моїх дітей і онуків, моїх земляків і моїх побратимів», – зазначає Євтушенко.

Під час перебування “Айдару” на Світлодарській дузі начальник медичного пункту отримав мав підпорядкуванні випускницю Бахмутського медичного коледжу медичну сестру Дарину Галку. Він з теплотою згадує професіоналізм та сміливість дівчини, її заслуги:

«Дарина після війни отримала інвалідність, пов'язану із захистом Батьківщини. Природна скромність не дозволяє їй користуватися належній їй шаною і повагою як ветерану Збройних Сил України та учаснику бойових дій. Таке життя, ще немає 30 років, а вже ветеран. Доречі, для прикладу молоді: Дарина під час участі у війні продовжувала здобувати вищу освіту реабілітолога».

Студенти Бахмутського медколеджу під час практичних занять.

В'ячеслав Євтушенко зазначає, що саме під час війни повною мірою усвідомив цінність знань з медицини:

«І тому закликаю своїх колег і теперішніх і майбутніх весь час вчитися медицині, вчитися наполегливо і чесно. Кожне врятоване життя назавжди зарахується вам і людьми і Богом».

Наразі, навчаючись у Бахмутському медичному коледжі, можна отримати професію фельдшера або медичної сестри. З 2020 року можна оволодіти робочою спеціальністю екстреного медичного техніка, пройти курси підвищення кваліфікації за спеціальністю «молодший медичний спеціаліст», отримати додаткові професійні навички на курсах лікувального масажу .

У цьому році Бахмутський медичний фаховий коледж зайняв 8 місце по Україні з якості написання ліцензійного іспиту. Коледж прагне надати своїм студентам якісні знання та вміння, які вони можуть розвивати у подальшому, набуваючи професійного досвіду і допомагаючи людям.

Студенти Бахмутського медколеджу під час виробничої практики.

Життя і медицина, життя в медицині, медицина — це і є моє життя.

*Євтушенко В'ячеслав Вікторович,
заступник завідділу з питань охорони здоров'я
при Секретаріаті Кабміну України, кандидат наук*

Якось не встиг звикнути жити, а вже розпочався 63-й рік життя.

У минулому році я мав задоволення відвідати Бахмутський медичний коледж, перший раз після випуску із стін цього славетного навчального закладу.

Зустріч із директоркою пройшла по-діловому і якось офіційніше ніж я хотів би. Сам винуватий, не треба було представлятися у своїй посаді, а назватися просто випускником 1978 року. З першої хвилини нашого спілкування було зрозуміло що переді мною творча, ініціативна людина, яка глибоко розуміє доручену їй справу і вміє організувати роботу для ефективного вирішення задач щодо навчального процесу. Наша бесіда була корисна, сподіваюсь, для нас обох.

Я маю стільки досвіду і такий вік, що мені не треба довго розказувати, як і що зроблено, та яких зусиль це вартувало. То ж відразу хочу подякувати за клопітку працю шановній Наталії Миколаївні Красножон – директорці коледжу на протязі десятків років. Важка повсякденна робота очолюваного нею колективу відразу помітна по будівлі, стану матеріально-технічного забезпечення навчального процесу, рівню викладацького колективу, високій якості підготовки нового покоління професіоналів сестринської справи.

Дякую щиро за екскурсію по закладу і знайомство із деякими викладачами і, окремо, за запрошення на святкування 95 річниці коледжу.

На роботі в той час була тільки одна викладачка, що залишилася із часів мого навчання, це – Литвин Тетяна Василівна. Коли вона з'явилася у нашому училищі, хлопці були поголовно закохані у молоденьку, струнку, розумну дівчину. Але, мені стало зрозуміло, що єдина людина у моєму училищі, яка могла мене пам'ятати, не може мене згадати а не те що упізнати. Ось що час робить із спогадами, вони губляться.

Розуміння цієї обставини і прохання пані Тетяни спонукало зробити спробу щось написати про час, про училище, про людей і про себе.

Артемівськ завжди був містом, де було багато військових, справжніх чоловіків у формі. І прагнення пацанів Донбасу надягти погони були цілком зрозумілі.

У 1974 р. військкомат став набирати юнаків для навчання військових фельдшерів в Артемівському медичному училищі (АМУ). Конкурс на вступ був 4,5 особи на одне місце, крутіше ніж конкурс до медичних інститутів. Після медкомісії і іспитів тридцятєро хлопців 14-16 років стали навчатися в медичному училищі в групі 1/9 Ф (перша група дев'ятого набору фельдшерського відділу).

1/9 Ф – команда, із якою молоді хлопці занурилися в медицину. Посвята у медики із постановою, де неодноразово звучала фраза: “Архімеда Гіппократ був мудрішим у сто крат!” та перше виконання *Gaudeamus Igitur*, місяць роботи у радгоспі, спортивні секції (до речі, команди за участю хлопців з 1/9 Ф з волейболу та баскетболу двічі були чемпіонами Донецької області серед медичних училищ, неодноразово займали призові місця у змаганнях із легкої атлетики, багатоборства), безкінечна хімія, цікава із досвідами фізика, ЛАТИНЬ, анатомія, суспільствознавство і, нарешті, медичні дисципліни.

Класний керівник, якого всі ми пам’ятаємо і будемо завжди йому вдячні за те, що він був у нашому житті – Кічіджи Микола Іванович. Його зразок любові до медицини прищепив до багатьох з нас таке саме ставлення до мистецтва Асклепія.

Впевнений у тому, що про викладачів медучилища того часу Тетяна Василівна має доволі інформації. Дякую їй за те, що вона стала берегинею та популяризаторкою історії нашого закладу .

Згадую час навчання в АМУ як найкращий у моєму житті. Найщиріші мої друзі саме з тих часів.

На випускному вечорі наш викладач літератури Габелєв Марко Володимирович, яскрава особистість, сказав таке: “Мужчини, вам потрібно вчитися все життя, щоб стати успішними. А то вашої зарплати буде вистачати лише на те, щоб доїхати до Курдюмівки”. З тих пір я все життя навчався і продовжую навчатися.

Мої батьки і я були надзвичайно горді від того, що я у 1978 р. закінчив навчання із відзнакою. На наступний після випуску день я вже працював фельдшером на Артемівській станції швидкої медичної допомоги. Отримані освіта і практичні навички дали мені можливість легко увійти в колектив і почати виконувати те, чому мене навчали майже чотири роки.

У цьому ж році поступив до Харківського медичного інституту. Професія, отримана в училищі, допомогла заробляти на хліб під час навчання в медпунктах метрополітену та машинобудівного (танкового) заводу.

Після здобуття професії лікаря працював сільським лікарем більше 20 років, потім головним лікарем Бориспільського району.

Закінчив Національну академію державного управління при Президентіві України.

Попрацював також в Міністерстві охорони здоров’я, Адміністрації Президента України, Секретаріаті Кабінету Міністрів України.

У 2016 р. я пішов захищати Україну. Служив на посадах начальника медичної служби, начальника медичного пункту спочатку окремого 10-го батальйону, а потім окремого 24 штурмового батальйону “Айдар”.

Довелося повоювати і на Світлодарській дузі, безпосередньо захищати від російських загарбників Бахмутський напрямок.

Під час другої світової війни мій дід, Євтушенко Федір Гордійович, воював у складі партизанського загону “Ч”. Громив інших загарбників нашої

козацької землі саме у Артемівському районі. Думаю, що це символічно, коли дід і онук прагнули одного і того самого – свободи своєму народові.

Для мене Світлодарськ, Кодемо, Зайцеве, Вершина, Бахмут... мають не тільки топографічне значення. Це символи нашої свободи, історії, боротьби за волю і землю. Це все моє, моїх дітей і онуків, моїх земляків і моїх побратимів. Сіверський Донець, Бахмутка, гірке полинне повітря Донецького степу влітку, постійний вітер Донецького кряжу взимку, сіль наших шахт, непроїзні після дощів глинисті дороги. За це воювали мій дід і я. Якщо треба буде ще, наші спадкоємці готові стати до зброї та захистити своє.

На війні довелося побачити всякого. Взагалі війна це кров, бруд і горе. Якщо хтось відноситься до війни як до чогось романтичного, то таку людину треба негайно відсторонити від участі у війні.

Війна викриває у людей і найгірші і найліпші якості. Тут стає відразу зрозуміло, що за людина поруч із тобою. Ті, хто у звичайному житті можуть виглядати простими, на війні можуть виказати найкращі людські якості. А деякі шароварно-вишиванкові патріоти виявляються трусами.

Мені щастило, більшість моїх побратимів були і є справжніми патріотами, сміливими, надійними людьми.

Окремо хочу ще раз підняти тему проявів героїзму під час війни.

Під час перебування "Айдара" на Світлодарській дузі під моє командування як начальника медичного пункту батальйону прибула молода дівчина, медична сестра Галка Дарина Василівна - випускниця Бахмутського медичного коледжу. Командир і підлегла з одного навчального закладу. Історія передачі знань і досвіду між поколіннями продовжується.

Даринка розумна, смілива, а після участі у бойових діях ще і досвідчена санінструктор. Її не лякали постріли і вибухи, вона сміливо і вправно надавала необхідну медичну допомогу пораненим і хворим бійцям. На жаль, не минула її війна своєю темною стороною. Дарина після війни отримала інвалідність, пов'язану із захистом Батьківщини. Природна скромність не дозволяє їй користуватися належній їй шанною і повагою як ветерану Збройних Сил України та учаснику бойових дій. Таке життя, ще немає 30 років, а вже ветеран. Доречи, для прикладу молоді: Дарина під час участі у війні продовжувала здобувати вищу освіту реабілітолога.

Війна завжди забирає молодих, які ще майже нічого досі не встигли, не бачили у житті. Війна забирає молодих, які ще не встигли нарадітися сонечку, любові, не відчували щастя. Війна забирає їх у свій кровавий полон, дає у руки багнети, примушуючи нищити, вбивати, розбивати і ... плакати. На війні панує смерть. Ми, медики, інколи єдині хто стоїть між смертю і життям. На війні я остаточно зрозумів цінність знань з медицини. І тому закликаю своїх колег і теперішніх і майбутніх весь час вчитися медицині, вчитися наполегливо і чесно. Кожне врятоване життя назавжди зарахується вам і людьми і Богом.

Перебуваючи на війні, продовжував роботу над своєю кандидатською дисертацією, писати наукові праці. Захистився і отримав науковий ступінь у 2020 році у віці 61 рік.

Впевнений у тому, що участь своїх випускників у боротьбі за свободу України, Бахмутський медичний коледж належним чином задокументує, і буде використовувати це під час підготовки нових медичних працівників.

Зараз я продовжую працювати заступником завідуючого відділом з питань охорони здоров'я Секретаріату Кабінету Міністрів України. Продовжую наукову діяльність, доцент Київського медичного університету.

Ну, а це спеціально для Тетяни Василівни – так, я двічі нагороджений Почесною грамотою Кабінету Міністрів України, медалями громадських організацій “За врятовані життя” та “Святого Пантелеймона”.

Буду надзвичайно щасливим, якщо згадування про мене допоможе виховувати найкращих медичних працівників в Бахмутському медичному коледжі.

Vivat. Alma mater!

21 березня 2021 року

Вячеслав СВТУШЕНКО

Музейна педагогіка в новітніх педагогічних технологіях

*Літвін Т. В., викладач суспільних наук
Сніховська О. В., заст. директора з НР
КЗ «Бахмутський медичний коледж»*

Останнє десятиліття – це роки інтенсивного оновлення педагогічного процесу. В цей процес дуже органічно вписалася музейна педагогіка в якості інноваційної педагогічної технології.

Робота присвячена теоретичним і практичним аспектам музейної педагогіки. На жаль, зараз в Україні десятки тисяч навчальних закладів переживають відчуття замкнутості, відірваності від соціокультурних процесів. Музейна педагогіка дозволяє ці кордони подолати. Ф. Дзері писав : «Музей – це суміш мистецтва та історії, науки і філології, документа і роману, яка посилає нам через багато років промінь світла і доносить унікальні за цінністю досвід і знання». Музей задовольняє пізнавальні та освітні потреби особистості. Музей – комора історії, де зберігається досвід попередніх поколінь.

На наш погляд, найбільш вдале визначення музейної педагогіки – це «галузь педагогічно-наукової діяльності сучасного музею, орієнтована на передачу культурного досвіду в умовах музейного середовища».

Музейна педагогіка – один з найперспективніших напрямків музейної справи в світі. Музейна педагогіка – це галузь виховної діяльності, спрямована на формування ціннісного ставлення до дійсності. Музей – це унікальний феномен культури. Крім традиційної діяльності музею, музейна педагогіка передбачає проведення уроків в приміщенні музею з різних наукових дисциплін або з використанням експонатів на базі навчального закладу. Такий урок – нетрадиційний, але саме це і приваблює студентів, а також збагачує викладача, як в методичному, так і в пізнавальному сенсі. У деяких країнах музейну педагогіку позиціонують як «систему паралельної освіти». У штати музеїв заноситься посада музейного педагога.

Відвідування музею має конкретну мету: розвиваючу, навчальну, виховну. Підвищення якості освіти – ось що дають музейні форми роботи. Музей – це своєрідний навчальний заклад, де немає зворотного зв'язку, тобто контролю, але музею це і не потрібно. В музеї сьогоднішнього дня вже відходять від принципу «Я говорю – ви мовчите і слухаєте», а втягують в тему екскурсії, створюють умови для активної співучасті. Одним із сьогоднішніх проєктів є «Урок в музеї», коли викладач сам може провести там урок в рамках свого предмета й зробити методичні акценти там, де він вважає за потрібне.

У музеї можливо те, що важко реалізувати безпосередньо в освітній сфері – формування навичок візуальної культури, навичок пізнавальної діяльності засобами театралізованої гри. Студентів приваблює те, що традиційні методи та прийоми (наочні, практичні, дослідницькі, ігрові, словесні) демонструються у незвичному ракурсі, як то: заняття-змагання, заняття-подорожі, заняття-діалоги і сумніви, заняття - «Поле чудес». Наведемо за приклад поїздки наших студентів до музею популярної науки і техніки «Експериментаніум» (м. Київ). Цей музей – унікальний навчально-розважальний центр для дітей та дорослих. Постійна експозиція налічує більше 250 експонатів, присвячених механіці, оптиці, електриці, магнетизму і акустиці. У музеї є анатомічний відділ, відділи «Таємниці води» та «Новітні технології», а також існують лазерний та дзеркальний лабіринти, оптичні ілюзії, головоломки. Завдяки інтерактивним експонатам можна власноруч побудувати мости без жодного цвяха, спостерігати зародження торнадо, створити блискавку, змусити літати магніт. Музей також влаштовує навчально-розважальні шоу, які нікого не можуть залишити байдужими. Студентам запропонували таке шоу з теми «Електрика та магнетизм». Аналогічну екскурсію до м. Києва проводила викладач Кокойло Т. М. на виставку «Таємниці тіла» (близько 150 експонатів справжніх тіл).

З методичної точки зору такі екскурсії:

- по-перше, збагачують пізнавальний процес новими формами,
- по-друге, є взірцем проектно-дослідницької роботи,
- по-третє, розвивають логічне і творче мислення, а також уяву.

Наш коледж вже давно і плідно співпрацює з краєзнавчим музеєм м. Бахмута. Традиційними стали екскурсії на уроках історії: «Українська революція на Донбасі», «Артемівськ у роки окупації», «Українське козацтво», «Рух Опору у роки війни у м. Артемівську та Артемівському районі». Особливе захоплення у студентів викликали автобусні екскурсії по місту «Бахмут – місто цілитель», «Шляхами війни». Робітники музею розгортали експозиції та проводили уроки-екскурсії в аудиторіях коледжу з тем: «Бійці-медики», «Визволення міста Артемівська від окупації» та інші.

У коледжі працівник музею С. М. Сикварова презентувала книжки, створені у межах проекту «Заповідаємо вам пам'ять», що реалізується за програмою збереження історичної пам'яті «Взаєморозуміння і толерантність». Укладачами є С. Сикварова і І.Корнацький. Ці презентації значно поглибили знання студентів про події 1939-1945 рр. і познайомили студентів з технологією науково-дослідницької роботи.

Традиційною для нашого співробітництва стала участь у наукових конференціях, які проводяться як у музеї, так і в Бахмутському медколеджі. Наукова праця студентки О. Гринь була опублікована у збірнику «Бахмутська старовина», примірник якого знаходиться у бібліотеці ім. Вернадського у Києві.

На уроках культурології проводиться відвідування художніх виставок. Після відвідувань студенти отримують завдання: написати відгук, есе, випустити стіннівку, написати статтю в газету. Синергія музейної педагогіки з викладанням соціально-гуманітарних дисциплін, беззаперечно, дає позитивний результат щодо формування у студентів важливих ключових компетентностей, розвиває мислення, сприяє формуванню цілісної картини світу. При викладанні навчального предмета «Культурологія», зокрема огляд художньої експозиції краєзнавчого музею та розповіді екскурсовода, застосовується матеріал для створення студентських творчих проєктів. Кожен студент виконує практичну роботу і презентує результати свого дослідження під час семінарського заняття чи дифзаліку з предмета. Цінність такої дослідницької роботи є беззаперечною:

- 1) викладач має змогу об'єктивніше оцінити рівень сформованості у студентів компетентностей з навчального предмету;
- 2) застосування теоретичних знань про образотворче мистецтво на практиці дає змогу студентам придивитися до особливостей картин пильніше, виділити мистецьку цінність твору, визначити стилі і способи зображення, звернути увагу на сюжетність.

Позитивним результатом відвідання щорічної художньої виставки "Бахмутський вернісаж" у жовтні 2017 року стала науково-дослідницька робота студентки коледжу Голодникової Катерини "Тема війни на Донбасі в творчості художника Олександра Македонського". Студентка виступила з доповіддю на V Науково-практичній конференції з міжнародною участю "Україна: Медицина. Освіта" та на конференції у Бахмутському краєзнавчому музеї "Бахмутська старовина". Дослідження увійшло до колективної збірки робіт викладачів та студентів коледжу "З Донеччиною в серці".

Звернувшись до музейної педагогіки, викладачі вирішують задачу спілкування з культурною спадщиною, вміння поводити себе в музеї, на екскурсії та виставці – тобто виховують культурну людину.

Студенти, засвоївши та полюбивши музейний простір, стануть у подальшому постійними і вдячними відвідувачами виставок та культурних заходів. Музейна педагогіка формує художні цінності, що породжують творчу особистість.

ТЕМА ВІЙНИ НА ДОНБАСІ В ТВОРЧОСТІ ХУДОЖНИКА ОЛЕКСАНДРА МАКЕДОНСЬКОГО

*Голоднікова К., студентка Бахмутського медичного коледжу
Науковий керівник: Сніховська О.В., викладач культурології, методист
КЗ «Бахмутський медичний коледж»*

Співпраця нашого коледжу з Бахмутським краєзнавчим музеєм – давня традиція. Екскурсії по музею, екскурсії автобусні та пішохідні містом, зустрічі з художниками та творчими людьми у виставковій залі музею, уроки та лекції співробітників музею у нашому коледжі, написання дослідницьких робіт студентами під керівництвом музейних працівників – все це полюбляють студенти і залишають в їх пам'яті незабутні враження. Студентів схвилювали зустрічі з місцевим художником Олександром Македонським і відвідання виставки його робіт. Адже всі студенти з Донеччини і події, відображені в його творчості, їм близькі, вони трагічні, а творчість художника дозволяє переосмислити та правильно оцінити.

В нашій роботі проведено аналіз творчого спадку художника Олександра Македонського, який в цей непростий час не цурається злободенних соціальних тем, пов'язаних з воєнним конфліктом на Сході України. Митець висловлює свій погляд на патріотизм, людські стосунки в суспільстві, наслідки воєнних дій через низку символічних збірних образів, відбиваючи в них риси сучасних українців.

Veni, vidi, vici.
Iulius Caesar

Олександр Македонський – тезка знаменитого полководця. Своєю творчістю він вражає глядачів не тільки на виставках в містах Донецької області. Македонський вже "завоював" Київ, Дніпро та Львів, а найбільша його мрія – потрапити в Македонію і під владою нових вражень намалювати портрет великого воєначальника.

Художник наразі мешкає в місті Часів Яр, але в житті йому довелося багато подорожувати, зазнати тяжких випробувань, пов'язаних з родиною, навчанням, пошуками достойного заробітку. Труднощі загартували його, виявили особливий талант в образотворчому мистецтві, і тепер з впевненістю

можна сказати, що митець вийшов переможцем в життєвих змаганнях. Олександр Македонський не має вищої освіти, але в 2012 році у віці 54 років він став членом національного союзу художників України.

Творчий спадок Олександра Македонського суттєво збільшився після подій на Майдані Незалежності в Києві в 2013 році. Він єдиний в

бахмутському районі художник, який не боїться прийняти виклик сьогодення і в своїх творчих роботах відбиває взаємозв'язок між воєнними подіями та руйнуванням стосунків і рівноваги в суспільстві, погіршенням загальної ситуації в країні, зниженням соціальних стандартів, порушенням прав людини і дитини. Яскраво висвітлюють авторське бачення картини «Герої не вмирають» (2014р.) та «Діти війни» (2016 р.). На обличчях героїв картини різні емоції: дівчина тужить та невтішно плаче, чоловіки засмучені, в очах – прагнення помститися за загублене молоде життя, брудні, бідно одягнені діти притуляють до себе так само незахищених маленьких цуценят. Картини насичені болем втрати і розрухою війни, але, разом з тим, показують необхідність змінити ситуацію, подолати безправ'я, захистити життя і дітей, досягти миру.

Не дивлячись на проблеми сьогодення, художник випромінює

оптимістичний настрій, любов до людей та рідної землі. На картинах "Сергій і Пуля» (2015 р.), "Вони дійдуть до Києва» (2016 р.), «Останній лист Путіну» (2016 р.) він створює низку позитивних образів українських воїнів, які захищають кордони нашої держави від загарбників. Картини просякнуті патріотичними почуттями, добротою, щирістю, гостинністю, впевненістю в перемозі національних сил та встановленні миру – рисами, що притаманні простому народу нашої країни. Полотна показують, що

українці – це нація, яка з надією дивиться в майбутнє, прагне виявити свою національну ідентичність, посісти почесне місце серед інших європейських народів.

Вже стало доброю традицією серед студентів та викладачів КЗ «Бахмутський медичний коледж» відвідувати краєзнавчий музей, а особливо виставку «Бахмутський вернісаж», яка щорічно проводиться восени та присвячується Дню міста. Студенти, отримуючи творче завдання зробити опис будь-якої картини з художньої експозиції, неодмінно обирають полотна Олександра Македонського. Чому саме він привертає увагу молоді? Багато

студентів коледжу – переселенці, мешканці «сірої зони», які на власному досвіді відчули всі складнощі та страхіття воєнного конфлікту. В картинах Македонського вони знаходять реальні, знайомі сюжети. Авторське бачення художника неодмінно впливає на самоствердження таких студентів, як громадян України, виявляє їх патріотизм, прагнення до єдності та миру.

Олександр Македонський – без сумніву, талановита творча особистість. Його картини постійно знаходяться в експозиціях краєзнавчих музеїв Часів Яру та Бахмуту, часто проводяться й персональні виставки художника.

Митець радо зустрічається з молоддю, любить читати власні вірші, але сюжети картин коментує дуже неохоче – мовляв, серцю й так все зрозуміло, бо ці реалії нас оточують. Хочеться побажати Олександру Македонському творчої наснаги, перемог в баталіях художнього простору, успішних виставок та вдячних глядачів.

Не всі рани лікує час (про події 2014-2015 рр.)

Салада Микита, студент II курсу, група 1/28 ЛС

Науковий керівник : Красножон Н.М.

КЗ «Бахмутський медичний коледж»

У 2014 році в медичному училищі міста Артемівська був започаткований проект «Участь медиків та студентів медичного училища у подіях за часи конфлікту на Донбасі». Студентами та викладачами коледжу були підготовлені роботи, статті, інтерв'ю та зібрані матеріали про різних людей: волонтерів, медиків та студентів, чия діяльність та доля тісно пов'язані з подіями на Сході України.

Цей проект репрезентувався на Всеукраїнську конференцію у м. Бахмут (2015) та Всеукраїнську конференцію студентів медичних коледжів «Україна понад усе»(Черкаси-2016, Київ-2017).

В минулому році я також приймав участь в цій конференції, де виступив зі статтею на тему: «Соціальна адаптація воїнів АТО». Це дуже актуальна проблема для нашого часу, тому я продовжив роботу. Мені вдалося поспілкуватися з медиками-учасниками цих подій, чії спогади про ті події я наводжу у статті.

Матеріалами стали зустрічі з військовослужбовцями, які приходили до коледжу в День Соборності України. Наші студенти влаштовували виставку творчих робіт у військовій частині, де ми мали нагоду поспілкуватися з військовослужбовцями та почути розповіді про їх життя в зоні АТО. Також я чув розповіді колишнього студента нашого училища, військового психолога, кандидата медичних наук - Сергія Анатолійовича Усенко, який служив під Пісками та Щастям. Спілкувався з колишніми бійцями АТО, які були учасниками блокування поставок вантажів у ОРДЛО та вів розмову з лікарем-травматологом О.Є. Чубатовим – він у 2015 р. оперував поранених солдат, та займався волонтерською діяльністю.

Після цих зустрічей я поступово прийшов до висновку щодо того, наскільки важка й відповідальна справа – захищати Батьківщину, і як служба в армії, особливо фронтовий досвід участі в бойових діях, перевертає все життя людини.

Я почну свою доповідь спогадами своєї мами, яка працює медсестрою хірургічного відділення та на початку 2015 р. приймала участь у наданні першої медичної допомоги бійцям, які виходили з Дебальцевського оточення:

“Події, які відбувалися в кінці січня на початку лютого 2015 року в Дебальцеве, не з чуток знають всі мешканці довколишнього міста Артемівська (нині Бахмута). На фронті з кожним днем бої ставали все гарячіше і гарячіше.

Звуки артилерійських знарядь не змовкали з раннього ранку до пізнього вечора, і з кожним днем ставало все тривожніше. З новин було зрозуміло, що бої йдуть за місто Дебальцеве. В нашому місті також було багато військової техніки, людей у камуфляжній формі, а керівництво міста було готове до розвитку будь-яких подій. У школах і садочках облаштовувалися бомбосховища, правоохоронні органи і служби порятунку були у повній бойовій готовності, а нарівні з ними також вели підготовку і медики...

І ось в середу, 18 лютого 2015 року, рано вранці надійшло тривожне повідомлення про вихід ЗСУ з Дебальцевського оточення. Перші поранені надійшло близько 11 години ранку, та на протязі всього дня їх ставало більше і більше. А ввечері їх вже налічувалося понад 170 осіб. Всі вони були у вкрай важкому стані – брудні, закривавлені, з великою крововтратою, обмороженнями і контузіями. Хтось лежав тихо, хтось стогнав і кликав на допомогу. Персонал лікарні просто не встигав надавати допомогу, сортувати поранених і робити операції. Тому в лікарні була велика кількість волонтерів та просто небайдужих місцевих жителів, які надавали посильну допомогу.

Чимало заслуг і у студентів Бахмутського медичного коледжу, які добровільно погодилися прийти в ЦРЛ на допомогу, і нарівні з кваліфікованим персоналом лікарні робили всю роботу. Сортували поранених, робили перев'язки, годували бійців, ставили крапельниці і багато іншого. Операції робили місцеві хірурги і військові лікарі, які в перші години були доставлені в Артемівськ з інших міст України. Більш важких поранених відправляли авіацією в Харків і Дніпро, але більша частина залишалася тут. Поранені продовжували надходити і в наступні дні, але в менших кількостях. Всім воїнам була надана медична допомога і протягом наступних днів їх перевезли доліковуватися в клініки, санаторії та госпіталі України".

Але не тільки медичні працівники приймали участь в цих подіях, а також керівництво міста, небайдужі люди та навчальні заклади. І продовжуючи я хочу поділитися спогадами, які надала директор Бахмутського Медичного Коледжу Наталя Миколаївна Красножон. Вона була не тільки спостерігачем, але й активно приймала в них свою участь:

“Дзвінок пролунав після 18.00 – дзвонили з проханням допомогти у розміщенні військовослужбовців, які виходять з Дебальцевого. З дому я знову поїхала на роботу, в медичне училище. Ситуація, яку я застала, була явно нестандартної; доводилося приймати рішення відразу, на свій страх і ризик в ситуації невизначеності. Класні керівники груп і завідувачі відділеннями отримали завдання повідомити студентам, що занять не буде і вони на тиждень відправляються додому. Вся країна в напруженні спостерігала за тим, що відбувається під Дебальцевим. Бахмут приймав військовослужбовців, які виходили з Дебальцевського котла. В навчальний корпус заходили невеликими групами військовослужбовці, з автоматами, в брудному одязі і буквально заповнили коридори будівлі, окремі кабінети, підвал, де

розміщувалися майстерні і склади. Втомлені, змучені (деякі добиралися до міста, пройшовши десятки кілометрів пішки) засинали на підлозі. Не можу забути одного солдата, який заходив до коледжа, та в одній руці ніс автомат, а другою притискав до грудей невелику собачку. Подумала тоді: «Ще собак не вистачає. Людей ніде розміщувати». Попросила його залишити собаку на вулиці, він відповів, що ні за що її не кине. Це дороге для нього створіння, під час обстрілу в зоні АТО вона весь час була поруч, і якимось чином передчувала і попереджала про обстріл. «Залишайтеся – сказала я. З'їздили з співробітницею в студентський гуртожиток, доставили звітки, що змогли: подушки, ковдри, чайники. Була зима, але будівля добре опалювалася. Розмістилися, напевно, в ту ніч до сотні людей. На наступний день потік прибуваючих збільшився до двохсот осіб. Тому відкрили спортзал і розміщували людей прямо на підлозі (спортзал училища - один з найбільших у місті). Попросила у одного з офіцерів поради, де і від кого отримати інформацію, як діяти далі. Він відповів, що це повноваження військового коменданта і порадив піти у військову частину. Жителі міста знають, що військова частина знаходиться в самому густонаселеному районі поруч з нашим навчальним закладом. Мене вразило велике скупчення військових, які були на території військової частини, так і на прилеглий. В училище повернулася з майором, який почав займатися розміщенням, харчуванням та іншими організаційними питаннями. Через два тижні в училищі продовжились заняття. Одночасно в нашому будинку розпочалися тренінги для санінструкторів по наданню невідкладної допомоги на полі бою в яких взяли участь інструктор-медик з ООН, а також наші українські лікарі-хірурги.

Війна залишає не тільки фізичні рани, але ще й малозрозумілі, малопомітні, які важко розпізнати - психічні рани. Військові дії - це не тільки перемоги і просування вперед, але і поразки, страх відступу, гіркота втрат і стан невизначеності. У пам'яті залишилося усвідомлення того, наскільки тяжко і болісно все це сприймається. Який стрес відчуваєш, побачивши все це. Що вже казати про бійців, які виходили під безперервні обстріли в ті лютневі дні з оточення, де вони були б знищені. Крім страшної втоми багато з них були у стані, який можна було б виразити словами «відчуженість», «прострація», «відстороненість», «пригніченість». Вони дивилися на тебе і нічого не бачили. А ти дивився на них і не знаєш, як їм допомогти.

Україна потребує медиків, які б займалися психічної реабілітацією військовослужбовців, багато з яких за роки військових дій на сході України отримали психотравми. Війна міняє людину, змінює емоції, пам'ять, мислення, стиль спілкування, а це означає, що людину чекає настільки ж важка адаптація до мирного життя. Отриманий на війні досвід, як позитивний, так і негативний з життя не викинеш, але його можна переосмислити, переорієнтувати, пояснити, сублімувати, з ним треба навчитися жити. І в цьому процесі їм потрібна також допомога медиків. Не всі рани лікує час”.

Питання соціалізації людини, яка брала участь в бойових діях в Незалежній Україні, постало тільки у 2014 році. Воно потребує значних економічних ресурсів, допомоги з боку держави, будівництва реабілітаційних центрів, підготовка фахівців цього напрямку, тощо.

Окрім адаптації демобілізованих військовослужбовців, що недавно встало питання допомоги військовополоненим, яких періодично вдається обміняти на бойовиків. Соціальна адаптація цієї категорії військовослужбовців має свої особливості і породжує додаткові проблеми.

Питання соціалізації людини, яка брала участь в бойових діях в Незалежній Україні, постало тільки у 2014 році. Воно потребує значних економічних ресурсів, допомоги з боку держави, будівництва реабілітаційних центрів, підготовки фахівців цього напрямку, тощо.

Окрім адаптації демобілізованих військовослужбовців, ще недавно постало питання допомоги військовополоненим. Соціальна адаптація цієї категорії військовослужбовців має свої особливості і породжує додаткові проблеми.

Військова психологія відрізняється від суспільної. Американці усвідомлюючи небезпеку потрапляння людини у полон, проводять тренінги для військових. Вчать людей, як заздалегідь захищати свою психіку під час допитів, я боротися з втомою, як їм уявляти світ в умовах повної ізоляції.

Семен Глузман - відомий український психолог та правозахисник вважає, що в Україні нема спеціалістів, які б змогли працювати з військовослужбовцями, які повернулись з полону, чи з зони АТО. Кожен психолог по своєму намагається реабілітувати військових и часто трапляється так, що психологи, ще більше травмують розхитану психіку людини.

Глузман вважає, що нам бракує саме військових психологів, які б були адаптовані працювати в умовах війни, і це ускладнює процес, який країна повинна терміново розпочати.

«З історії волонтерського руху студентів Артемівського медичного училища в 2014-2015 рр.»

Ясеновська Карина, ст.гр.1/3 СС (Артемівське медучилище)

Науковий керівник: Літвін Т. В., викладач суспільних дисциплін АМУ

2014 рік увійшов драматичними подіями не тільки в історію України, але й усього світу. В березні 2014 року був анексований Крим, а з травня почався кривавий конфлікт на Сході України. В цей трагічний для нашої країни час, владні структури знаходились у стані кризи і вирішення багатьох проблем взяли в свої руки громадяни України, прості люди, це проявлялося у всьому: від створення добровольчих батальйонів до оформлення волонтерського руху. Ці трагічні події мали позитивні наслідки для суспільства : сприяли розвитку на Україні громадянського суспільства і розвитку національної свідомості.

Моя робота присвячена історії студентського волонтерського руху , в який включилися також студенти нашого училища і який став складовою частиною волонтерського руху нашого міста. В цій роботі були зібрані спогади тих, кого можна назвати піонерами руху, як студентів, так і тих людей , які долучалися до допомоги українським військовим, перш за все пораненим.

Зі спогадів Валентини Михайлівни Печерської:

«Летом 2014 освободили наш город и начали везти раненых, их было очень много. Во дворе больницы стоял запах крови и смерти. Когда я первый раз пришла в больницу, стало очень страшно. Суета, люди в военной форме с автоматами, боевые машины, раненые. Одних вывозят в Харьков, других в Днепропетровск, третьих везут с передовой. Какой-то жуткий конвейер, конвейер жизни и смерти. Мы с мужем не могли стоять в стороне и спокойно на это смотреть. Начали помогать чем могли. Сначала покупали за свои деньги, потом начали помогать друзья, знакомые и просто неравнодушные люди. Приносили продукты, одежду, деньги. Каждый день приходилось думать о том, чем накормить раненных и во что их одеть. Их было очень много. Пети, Васи, Коли, Сережи, многих даже не знали имя и позывных, где теперь они, и живы ли..? Бывало даже такое, что приготовили еду, а её и не хватало, потому что раненных везли и везли. Многие сепаратисты смеялись в лицо, плевали в спину, чувствовались пронзительные взгляды ненависти. Случаев было очень много, но этот почему-то запомнился больше всего.

Суббота, привезли ребят, которые подорвались на mine. Руслан с Ужгорода, ранение в голову, плечо, оторвало пальцы на руках, осколочные ранения по всему телу. Пришлось кормить с ложечки. А волосы на голове чёрные, густые, красивые. Спрашиваю: «Руслан, а что это у тебя за эрокез на голове?», а он смеётся: «Это у меня волосы дыбом встали». Я собрала у ребят одежду грязную и пошла домой стирать. Утром прихожу, а их вывозят на Харьков, некоторых выносили на носилках, некоторые шли своим ходом.

Среди них был и Руслан. Он подошел ко мне и спросил как меня зовут, потом наклонился, взял мои руки окровавленными культишками, и поцеловал. В этот момент я чуть не разрыдалась, так это было трогательно.

Было трудно физически и ещё труднее психологически. В основном молодые ребята без рук, без ног, с тяжелыми осколочными ранениями, совсем ещё мальчишки, а уже на больничных койках. Не долбили, не докурили последней сигареты, совсем ещё дети, они подставляли свои жизни под прицел российских автоматов».

Вже в серпні країну потрясла звістка про трагедію під Іловайськом. «27 серпня кільце блокади зімкнулося. Без поставок води і боєприпасів опір не міг продовжуватися тривалий час. Суперник постійно атакував, і російська важка артилерія проводила методичні обстріли, поступово виводячи з ладу бойову техніку і транспорт. Втримувати "котел" під вогнем набагато переважаючих сил російської регулярної армії уявлялося неможливим»- так пізніше будуть трактувати події під Іловайськом.

1 вересня 2014 навчальний рік розпочався в дуже неспокійній обстановці. До того моменту частина території Донецької і Луганської області були під контролем бойовиків, а частина контролювалася військами Національної Гвардії і ЗСУ. Навчальний процес проходив в області, де розгорався збройний конфлікт. Половина наших студентів проживала на території, контрольованій бойовиками. Вже з липня 2014 хірургічне та травматологічне відділення ЦРЛ (Центральна Районна Лікарня) нашого міста були переобладнані під невідкладне надання медичної допомоги пораненим.

Зі спогадів Романа Татарінова, студента 4 курсу гр. 2/2 «СС»: «Волонтерская деятельность нашего училища началась ещё в сентябре 2014 года, в первые недели в эту группу входило большое количество студентов-медиков и попасть туда было не так уж просто, но мне это удалось. Потом количество студентов уменьшилось, дежурство занимало много времени, все мы параллельно волонтерской деятельности продолжали учиться, очень часто приходилось оставаться на ночные дежурства, приходит нужно было почти каждый день. Помогая медицинскому персоналу, мы лично отработывали практические навыки: внутривенные, внутримышечные, внутривенные инъекции, измерение АД, наложение гипсовых повязок, подготовка инструментария к операциям, укладка перевязочного материала в биксы для стерилизации, заполнение журналов. Из-за этого многие не выдерживали такой нагрузки, вскоре нас осталось всего 6 человек: Любченко Наталья, Резник Руслана, Скрынников Владислав, Капинус Эдуард, Рычак Михаил и я»

Трохи пізніше в Артемівську створили Першу медичну роту ім. Пирогова Національної Гвардії України Північного територіального управління. Вона була просто необхідна, так як поранених військових з кожним днем ставало все більше і більше, а ЦРЛ нашого міста вже ледь справлялося з постійно прибуваючими десятками машин швидкої допомоги з передової. Далі

йшли важкі й дуже спокійні будні. Потрібно було підготувати і майже «з нуля» облаштувати госпіталь в будівлі колишньої залізничної лікарні, яка вже як декілька років стояла пуста, а тим часом не припинявся потік поранених, що потребували невідкладної допомоги. У відділеннях ЦРЛ персонал Першої мед.роти постійно мав справу з нашими студентами-волонтерами і коли госпіталь починав функціонувати, запропонували продовжити допомогу на базі госпіталя.

До того моменту вже склався склад лікарів, які цілодобово надавали допомогу, забувши про власні потреби, проводячи безсонні ночі біля ліжок хворих, борючись за їх життя і здоров'я. Однак дуже слабкою була база середнього медперсоналу. Так на той момент вона складалась з медсестри опер.блока Світлани Копьонкіна і Шнайдер Надія, що пройшла курси парамедиків. Так як госпіталь тільки почав функціонувати, дуже не вистачало «вільних рук», які хоч чимось могли допомогти. В училищі прийшов керівник «тепломережі» Кліщ А.Н, завдяки зусиллям якого був устаткований госпіталь, та попросив про допомогу. Організацією допомоги, облаштуванням госпіталю, а потім і підбором студентів займалася завідувача практикою в медучилищі Сінькова Наталія Петрівна. Першими волонтерами у військовому госпіталі були: Резник Руслана, Любченко Наталія, Капінус Едуард, Скринніков Владислав, Ясеновська Карина, Олексина Анастасія та Губанова Дарина.

Зі спогадів Ясеновської Карини:

«17 апреля 2015 года в расположение госпиталя впервые попали я и Настя. Первые дни работы в госпитале нам давались очень трудно. От неуверенности в себе и своих силах частенько оказывались в тупиковых ситуациях. Но к нашим первым оплошностям относились с пониманием и терпеливо нас обучали, с самого начала поручая только самые простые задания. Оказалось, что несовершеннолетних не допускали к выполнению медицинских манипуляций. Вначале мы с Настей занимались делами «принеси, подай, убери..» Так было пока мы не попали к начальнику госпиталя Илькиву Игорю Петровичу и он разрешил под руководством военных врачей выполнять врачебные назначения. Начиналось всё с заполнения журналов, стационарных карт больных, внутримышечных и внутривенных инъекций, вплоть до ведения палат. Через время уже каждая из нас знала свои обязанности. В 08:00- измеряли температуру, АД, предупреждали о предстоящих на день анализах.

В 08:45- обход по палатам. Ходили вместе с врачами по палатам, рассказывая о состоянии каждого больного, об изменениях после начала применения новых препаратов и подготавливали к выписке. А после обхода шли делать инъекции. Весь день проходил в постоянном движении, ведь часто одна брала на себя работу за двоих, а иногда и за троих. Тут капельницу ставишь, тут же бежишь пациента в поликлинику на приём к врачу вести, на обратном пути в лабораторию за анализами забежишь, только в госпиталь зайдешь- уже время готовить больных к эвакуации, параллельно всему этому не перестаёшь следить

за капельницами в палатах, а в медпункте тебя ждёт немало журналов и прочей документации нуждающиеся в немедленном заполнении. Так и бегаешь до самого вечера, ни разу не присев.

Чуть позже к нам присоединилась Жукова Александра (которая после окончания училища стала солдатом Национальной Гвардии Украины) и Губанова Дарья. Целое лето мы находились в госпитале каждый день. Иногда видели такое, от чего мурашки шли по коже. Некоторые моменты до сих пор стоят у меня перед глазами. Было тяжело. И морально и физически. Однако даже несмотря на всю сложность ситуации, тяжелые случаи и обстановку, потерю товарищей, свои ранения, не теряли надежду на то, что смогут отстоять страну и построить новую жизнь.

Помню, как очень часто удивлялись нашему стремлению помогать в столь юном возрасте. Оно и не удивительно. На тот момент мне было всего 16, Насте 17, Даше 19, а Саше 21 год. Однако работали мы все наравне. Тут возраст не играл никакой роль. Были свои личные порывы, желание помогать и учиться.

Жизнь в госпитале настолько затягивала, что порой было сложно вернуться к обычному ритму жизни. Настолько уже пропитан этой военной тематикой, что иногда казалось, будто за пределами медроты совершенно иное измерение, ничем не выдающее того, что до сих пор ведётся вооруженный конфликт. Жизнь в городе шла размеренно, и иногда почти ничем не напоминая о ужасах прошлого года. Почти невозможно привыкнуть к этой разнице. Так или иначе, какая-то сторона «затягивала» тебя больше. Однако наше рвение помогать тоже не осталось незамеченным.

Однажды, утром, когда я измеряла температуру и давление по палатам, а Даша и Саша подготавливали утренние инъекции, к нам в медпункт спустился Игорь Петрович и в обязательном порядке сказал присутствовать в актовом зале на всеобщем собрании. Мы удивились, но всё равно пошли туда. Началось всё с обычной «переклички», а после стали вручать награды, медали и нагрудные знаки отличия для военнослужащих нашей медроты. Трудно передать словами всё то восхищение и гордость за возможность работать с такими людьми. И тут, неожиданно для нас самих, прозвучали наши фамилии. Это стало для нас настоящим потрясением. Мы первое время сами не могли поверить, что всё происходит с нами. Каждой из нас вручили нагрудный знак отличия «За мужество и милосердие».

Не тільки вижити...
(Спогади про війну медиків селища Новолуганське)

Кизименко С. А., акушерка ФАПУ селища Новолуганське

Лифар Р. Х., викладач акушерства та гінекології, Артемівське медучилище

У 2014 році у медичному училищі було відкрито проект «Участь медиків, студентів медичного училища у діях військового конфлікту на Донбасі».

Було підготовлено студентами – гуртківцями статті, інтерв'ю, зібрано матеріали про різних людей: волонтерів, медиків та студентів, чия діяльність та доля тісно пов'язані з діями на Сході України. На засідання гуртка «Фельдшер пологового будинку» було запрошено колишню випускницю нашого училища Кизименко Світлану, яка зараз обіймає посаду акушерки села Новолуганське і разом із лікарем – гінекологом Лифар Розою Хасанівною веде там прийом.

Вона поділилася з нами пережитими подіями, що відбувалися у селі Новолуганське під час воєнних дій на Донбасі.

МОИ ВОСПОМИНАНИЯ

Кизименко Светлана Анатольевна

Очень нелегко вспоминать и говорить о том, как начинался обстрел моего поселка Луганское в январе 2015 года. Первый обстрел поселка был 22 января 2015 года. Но мы это пережили и надо сделать так, чтобы подобный ужас, трагедия не повторилась.

Первое, что вспоминается - это страх, холод, подвал. Пока все население поселка в суматохе собиралось, не зная, где спрятаться. Снаряды рвались у самого дома, осколки делали в доме сквозные дыры. Вдруг на секунду все стихло. Этим секунд хватило, чтобы спрятаться в подвал.

Я и моя семья жила в подвале, по звуку научились определять, чем по нас стреляют. Противный свист мины, холод, темнота и постоянные обстрелы.

Никогда не забуду глаза, полные слез, моей дочери Кристины, которой выпало немало испытаний в ее 8 лет. Кристина с рождения растет веселым, творческим, шустрым, трудолюбивым ребенком. Но с приходом войны, и я это увидела, ребенок забывает, что такое детство и получает опыт о войне, не понаслышке, а на практике.

Узнает многое о снарядах, укрытиях при обстреле. Она хорошо знает, как трясутся окна в доме, как льются слезы, как все молятся в эти моменты. Может рассказать о всех соседних поселках по звукам взрыва, как она не могла спать из-за танков, проезжающих за окном, про мамины слезы во время обстрела, о

том как дедушка собирал осколки во дворе, как опустел наш поселок, потому что жители его покидали.

Кристина знает, когда нужно прятаться в подвал и как в нем холодно спать, так как ей ни один раз приходилось это делать.

С 2015 года ребенок пережил четыре обстрела на расстоянии 5 метров от дома.

Летом 2015 года при обстреле Кристина не успела забежать в подвал, находилась во дворе, упал снаряд на расстоянии 50 метров, она получила сильный испуг и несколько минут не могла ничего говорить. Спасибо Богу, на ней не оказалось ни царапины, а только землей обсыпало.

При последнем обстреле 18 декабря 2016 г., когда снаряд упал в 5 метрах от дома, Кристина сама босиком побежала в подвал, ребенок знает, что это время драгоценно для жизни.

Когда на какое-то время обстрел прекратился, мы вышли из подвала и увидели черно-белое «кино»: дом разрушен (нет окон, крыши, вырваны двери), на улице висят оборванные провода. Света, газа, воды и тепла – НЕТ. Люди готовят поесть на костре возле двора или во дворе. Все это увидеть и пережить тяжело.

Поселок опустел за два дня: кто выезжал, кто убегал, а те, кто остались, на улице, передвигались перебежками.

Телефоны мобильные тогда не работали (не было связи), дозвониться до моих беременных пациенток было невозможно, а на тот момент на учете по беременности находилось 9 женщин, приходилось идти пешком к тем, кто жил недалеко, не всех было возможно сразу отыскать из-за постоянных обстрелов.

В периоды, когда затихали обстрелы, мы с военнослужащими ВСУ помогали беременным, деткам и старикам. Помогали продуктовой помощью, которой с нами делились военнослужащие.

Основную помощь оказывали детям, в первую очередь это продукты питания (хлебобулочные изделия и т.д.).

Также ходили по домам, приносили деткам теплые вещи, свечи и т.д., которые передавали волонтеры из разных стран мира.

На тот момент в аптеках не было лекарств и медикаментов, и вместе с военнослужащими ездили в город Артемовск (теперь Бахмут), приобретали лекарственные средства деткам за счет военнослужащих ВСУ, затем привозили в семьи, где была нужда.

Недалеко от моего дома находится здание больницы, в которой я работаю акушеркой с моим доктором акушером-гинекологом Лифарь Розой Хасановной, там тоже от снаряда вылетели окна, прямое попадание снаряда в крышу, одним словом не уцелело ничего.

Тот кабинет, где мы вели приём беременных и гинекологических больных, тоже был разрушен во время проведения антитеррористической операции.

Теперь остались только воспоминания.

В нашей больнице работал водителем чудесный человек Афанасьев Иван Александрович, который трагически погиб от осколка снаряда у себя дома, в феврале 2015. С ним было приятно работать и общаться, добрый, с чувством юмора, он всегда спешил помочь нуждающемуся, вот как не справедливо забирает людей эта безжалостная война.

Очень нелегко и тревожно проходили дни и ночи, под выстрелы автоматов, пулеметов и взрывов тяжелой техники.

В марте 2015 года у нас появилось электричество, в апреле газ, стало меньше обстрелов, но люди некоторое время продолжали оставаться ночевать в подвалах.

Очень пошатнулось психо-эмоциональное состояние населения, а особенно детей.

Дети боялись выходить из подвалов, не доверяли людям и не хотели идти на контакт с медиками.

В середине апреля 2015 нужно было выходить на работу в амбулаторию, в которой всё было разбито.

Возле здания нашей амбулатории, стоит еще одно здание которое немного меньше пострадало от военного конфликта, было принято решение навести порядок, перенести уцелевшие вещи с главного корпуса амбулатории в это здание и вести приём пациентов по мере возможности (измерение А/Д, измерение температуры, по возможности инъекции)

Работу по восстановлению начинали с нуля, и первыми, кто нам пришел на помощь, это офицеры группы военно-гражданского сотрудничества (СИМІС)

Офицеры для нас стали помощниками и психологами (и для детей и для взрослых), эти люди смогли показать некоторые ситуации с другой стороны, и помогли сохранить веру в будущее.

В 2016 году офицеры группы военно-гражданского сотрудничества (СИМІС), Краматорск, подарили амбулатории для работы сумку-холодильник, носилки, сумку врача.

Также местному населению помогали волонтеры через меня как медсестру, они завезли глюкометры, в то время когда их совсем не было, а инсулинозависимые люди очень нуждались.

В 2016-2017 и до этого времени начальником группы военно-гражданского сотрудничества (СИМС) Бахмут, Соколовским Юрием Александровичем было предоставлено много помощи для деток и беременных; игрушки, одежда, сладости, соки для детей, книги, продуктовые наборы, оказывали психо-эмоциональную помощь и еще многое другое.

Я лично, и весь наш коллектив Луганской амбулатории, а также жители нашего поселка очень благодарны начальнику группы военно-гражданского сотрудничества (СИМС) Бахмут, Соколовскому Юрию Александровичу, за веру в Мир, поддержку, отзывчивость и его доброе сердце и его слова. Этот человек просто собой жертвовал.

Для этой девочки с пос. Луганское была предоставлена помощь офицерами группы военно-гражданского сотрудничества (СИМС) Бахмут.

Начальник группы военно-гражданского сотрудничества (СІМІС) Бахмут, Соколовский Юрий Александрович, вместе со мной делаем деткам праздник и дарим подарки и положительные эмоции, тем самым помогаем деткам забыть ужасы, которые им пришлось пережить от Российской агрессии.

На сегодня это еще не последняя история, которая связана с военным конфликтом на востоке, так как еще слышны выстрелы, и есть печальные последствия Российской агрессии на востоке Украины.

На заседании кружка на вопросы отвечала также Лифарь Роза Хасановна.

1. Вопрос

До весны 2016 г. вы работали в селе Ново-Луганское, Артемовского района. Что изменилось в вашей работе в связи с началом военных действий на Донбассе?

Ответ

Изменилось то, что люди вынуждены были покинуть места жительства, где постоянно стреляют. Многие лишились крова, были травмированы, некоторые погибли.

Женщина, пострадавшая при артобстреле. Была снята 1/3 часть кожи головы. Ее контузило

Оставшееся население во время обстрела находилось в подвалах. Люди пытались создать элементарные условия для существования в них, ведь подвал стал их домом.

Беременные, проживавшие в селе, отправлялись на учет в Бахмут, Харьков, Краматорск и другие города. Там они находились до родов, не имея возможности видеть своих родных.

Будучи беременной, пряталась в подвалах. Кесаренная в Харькове.

Люди не могли получать своевременную медицинскую помощь, поэтому создавались врачебные выездные бригады.

Срочно были организованы комнаты для приема и осмотра больных. Пациенты нуждались в этих встречах, поэтому заранее приходили на прием.

2. Вопрос

Кроме преподавания в училище, вы как врач навещаете пациентов, проживающих в так называемой «зоне разграничения»? Как вы добираетесь к месту работы?

Ответ

К большому сожалению, нет возможности постоянно посещать беременных женщин. Один раз в неделю приезжаем к ним вместе с терапевтом, по приказу «Про відрядження», а в села Пески-ІІ и Бахмутку один в две недели. Проезжаем через несколько блокпостов, но всегда дают «зеленую» дорогу. Добираемся быстро.

Принимаем до последнего пациента, после чего пьем чай приготовленный местными жителями на буржуйке.

3. Вопрос

В каких условиях живут люди в этой местности?

Ответ

Условия жизни нечеловеческие.

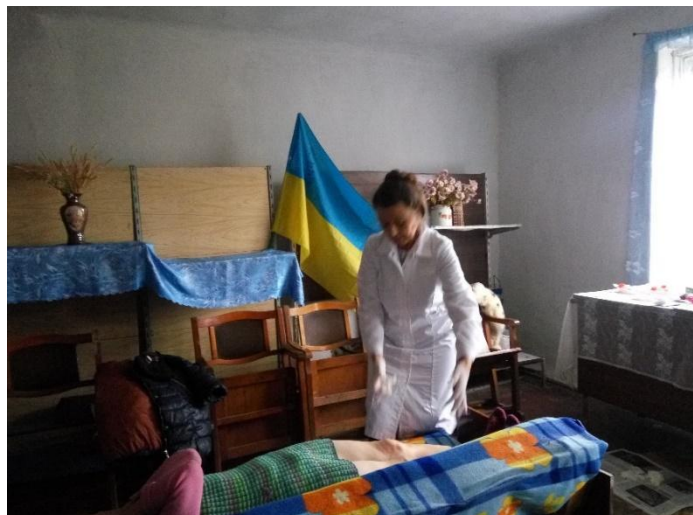
Два года не было электричества и отопления. Летом в жару пищу готовили на костре и только на один день. Остаток опускали в погреб, но пища всё равно портилась. Борщ кушали на завтрак, обед и ужин. Телефоны заряжали на блокпостах у военных через генераторы. Во время обстрелов люди прятались в подвалы. Они были единственным более-менее надежным укрытием от снарядов и их осколков.

4. Вопрос

Что усложняет оказывать женщинам полноценную, специальную медицинскую помощь?

Ответ

Во-первых, нет элементарного медицинского пункта, смотрового кабинета. Помещения, отведенные для медицинского обследования, совершенно не приспособлены для проведения простейших манипуляций. Они не имеют необходимого оборудования. Осмотр проводим на диванах и стульях.

В некоторых помещениях взрывной волной были выбиты окна. Оконные проемы затянуты прозрачной пленкой.

5. Вопрос

Какое настроение у жителей той местности?

Ответ

Большая часть населения уже привыкла к таким условиям. Дети посещают детский сад, учатся в школе.

Молодежь создает семьи. Например, не так давно была свадьба у нашей выпускницы Татьяны Катаевой, которая училась в группе 1/24 «ЛД». Она вышла замуж за прекрасного парня, военного из Западной Украины, который был одним из дежурных блокпоста. Сейчас она работает в Ново-Луганской амбулатории. И таких примеров много. Поэтому, несмотря на данные обстоятельства, жизнь в селе продолжается – ведь жители прилагают немало усилий на его восстановление.

ЛІНІЯ РОЗМЕЖУВАННЯ НА ДОНБАСІ: РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОГРАМИ ФОНДУ НАРОДОНАСЕЛЕННЯ ООН В УКРАЇНІ

*Лифар Роза Хасанівна – викладач, лікар акушер-гінеколог
КЗ «Бахмутський медичний коледж»*

ООН створює проекти, мета яких – вирішення проблем, що стоять перед людством. Одним з таких започаткованих проектів – «Фонд народонаселення ООН в Україні» реалізується в різних країнах світу.

Для України в 2017 році цим Фондом була розроблена програма, що була продовжена у 2019 році і мала назву «Відповідь на гострі гуманітарні питання (статеві та репродуктивні потреби) найбільш вразливих жінок та дівчат-підлітків на сході України».

Реалізує цю програму Громадська організація «Українська медична місія», яку очолює Дмитро Вернигор (м. Київ) разом з Благодійним фондом «Здоров'я жінки та планування сім'ї».

Організатори і учасники проекту в ОДА, м. Краматорськ – грудень 2019

Проект здійснюється за кошти Центрального фонду реагування на надзвичайні ситуації ООН. В Україні до цієї програми ввійшли Донецька та Луганська області у місцях розмежування бойових дій. В програму входило надання спеціалізованої акушерсько-гінекологічної допомоги мирному населенню, котре більш за все потерпіло від війни, бо не в змозі було отримати медичну допомогу через розташування цієї місцевості в регіоні військового конфлікту.

Проект має за мету покращити репродуктивне здоров'я населення, тому що народжуваність в країні знижується, а смертність зростає. Здоров'я нації, особливо репродуктивне здоров'я – це складова благополуччя країни і її майбутнє.

Для реалізації проекту було створено 3 бригади. Одна з них працювала в Бахмутському районі. Я, як авторка цієї статті, отримала пропозицію працювати в цій бригаді лікарем акушером-гінекологом. До складу також входили: лікар сімейної медицини, водій, соціальний працівник, медична сестра. Мобільна бригада була оснащена апаратом УЗД, портативним гінекологічним кріслом, одноразовими гінекологічними наборами для огляду жінок, експрес-тестами для аналізу крові на вміст глюкози, гепатиту В, С та ВІЛ.

Нам доводилося надавати медичну допомогу не тільки жінкам, але й чоловікам, дітям та особам з інвалідністю.

У всіх жінок були взяті аналізи цитологічних виділень, які досліджувались у Бахмутській районній лікарні. Моїми пацієнтами були жінки, які не мали змоги взагалі потрапити до лікарні, тому мобільна бригада виїздила у ці важко доступні місця, де небезпечна зона, де навколо міні, де немає асфальтованих доріг. Серед жінок були такі, котрих не оглядав гінеколог більше 10 років.

Були виявлені такі захворювання: опущення та випадання стінок піхви і шийки матки, запальні процеси геніталій, пухлини та інші. Пацієнтки були направлені до профільних стаціонарів Бахмутського району та в м. Краматорськ, інші передані сімейним лікарям.

Щоб показати значимість цього проекту, наведу приклад. У жінки була виявлена пухлина матки, яка супроводжувалась рясною кровотечею. У неї не було засобів для лікування. Фонд забезпечив хвору всім необхідним для оперативного лікування.

Наша мобільна бригада надала медичну допомогу в населених пунктах: Званівка, Покровське, Клинове, Миронівка, Опитне, Майорськ, Зеленопілля, Переїзна, Іванівське, Зайцеве, Луганське, Сіверськ, Дронівка, Новолуганське, Бахмутське, Світлодарськ, Травневе, Миронівський, Кодемо, Піски-II, Калинівка, Канал, Берестове, Парасковіївка, Соледар, Володимирівка, Яковлівка, Мінківка, Роздолівка, Деконка. Никифорівка, Федорівка, Миронівське, Бахмутка, Верхньокам'янське, Воздвиженка, Жованка, Троїцьке, Артемсіль, Підгірне, Горіхово-Вахилівка, Васюківка.

Репродуктивне здоров'я займає головне місце у проекті. В усіх точках зіткнення працюють випускники нашого медичного коледжу: медичні сестри, фельдшери. До приїзду нашої бригади вони збирали людей. Також бригаді надали допомогу голови місцевих рад: головний лікар КНП «ЦПМСД Бахмутської районної ради» Петриченко Андрій Володимирович; начальник відділу охорони здоров'я Соледарської міської ради Бескровний Віктор Іванович.

Умови для прийому пацієнтів у багатьох місцях були відсутні, тому з собою везли портативне гінекологічне крісло, інколи огляд проводили вдома, навіть у клубі.

Фондом була надана гуманітарна допомога у вигляді медичних наборів, які містять ліки, матеріали для медичної допомоги з репродуктивного здоров'я, внутрішньо маткові спіралі. Для підвищення рівня профілактики захворювань, що передаються статевим шляхом та ВІЛ було роздано презервативи.

Фонд народонаселення ООН в Україні та Благодійний фонд «Здоров'я жінки і планування сім'ї» організували семінари-тренінги з такою тематикою для спеціалістів, в яких також я брала участь:

1. «Організація надання медичної допомоги в галузі сексуального та репродуктивного здоров'я жінкам з інвалідністю» (м. Северодонецьк, жовтень 2019 р.).
2. «Організація та надання послуг з репродуктивного здоров'я у випадку гендерного насильства» (м. Краматорськ, листопад 2019 р.).

На заключному семінарі, який проходив у ОДА (м. Краматорськ, грудень 2019 р.) учасники проекту були нагороджені почесними грамотами. Виконавці проекту приєдналися до думки Д. Вернигора, який відзначив велику значущість проекту, висловив надію на те, що проект буде продовжений.

Професія, в якій завжди готовність №1 **(нарис про студентів і викладачів Бахмутського медичного коледжу)**

*Звонарьова Наталя Євгенівна – завідувач відділенням післядипломної освіти,
викладач біології*

Літвін Тетяна Василівна – викладач суспільних наук.

КЗ «Бахмутський медичний коледж»

У лютому 2015 р. було порушено Мінські угоди з боку Російської Федерації та бойовиків. У результаті утворився Дебальцевський котел. ВСУ зазнали великих втрат саме через військові дії. Медичні заклади Дебальцевського і Світлодарську району не працювали, і на цьому напрямку залишилася одна Артемівська центральна районна лікарня.

У цей час кореспондент взяв інтерв'ю у лікаря-травматолога Чубатова Олександра Євгеновича.

Олександр Євгенович: Ми надаємо медичну допомогу в основному військовим і дуже багато, особливо в останні 4-5 днів. Сьогодні вранці до мене звернулись 15 осіб, їх уже евакуювали до Харкова, до військового госпіталю. Вони поїхали. До нас привезли ще 20 осіб. Вони зараз розміщені в лікарні, тому що у відділенні не вистачає місць навіть в коридорах. Ще привезли чотирьох з легкими пораненнями, вони чекатимуть транспортування до Харкова. Поранення, в основному, - мінно-вибухові травми, кульових поранень практично немає.

Кореспондент: А цивільних хворих лікарня не приймає?

О.Є.: Звичайно приймає, але цивільних менше. Горлівських привозили раніше. Зараз не привозять. Статистика щодня в середньому – 3 особи.

Кор.: Наскільки змінилася кількість поранених у порівнянні з груднем?

О.Є.: Якщо раніше ми займалися евакуацією раз в три дні, то зараз - кожного дня, а то і двічі на день.

Кор.: Тобто ви евакуюєте на своїх машинах?

О.Є.: Ні, військових шпиталь надсилає реаніобілі, автобуси для легкопоранених.

Кор.: У чому потреба лікарні сьогодні?

О.Є.: Благодійні організації, волонтерські організації забезпечують антибіотиками, перев'язувальним матеріалом. Нагальної потреби у чомусь немає.

З біографічних даних лікаря Чубатова Олександра Євгеновича:

Народився 25 березня 1978 року у м. Артемівськ.

1996 р. - вступив до Артемівського медичного училища на спеціальність «Лікувальна справа».

2004 р. - закінчив Донецький національний медичний університет.

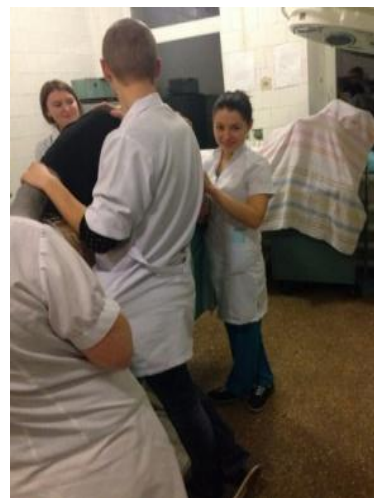
З 2005 р. працював у травматологічному відділенні Центральної районної лікарні лікарем травматологом-ортопедом.

З 2011 р. працював викладачем-сумісником у медичному коледжі м. Артемівська.

Особлива доля дістається медичним працівникам у період воїн, природних і техногенних катастроф, епідемій.

Зі спогадів студентки групи 1/28 Л.С. Калашникової Олени.

«На початку навчального року мені і моїм однокурсникам запропонували стати волонтерами. В першу чергу я хотіла допомагати людям, а для студента це була б добра практика. Був складений графік, за яким я разом з Валерією Моїсеєвою, Михайлом Ричаком, Романом Татариним, Русланою Різник йшли після занять до Центральної районної лікарні.

Коли я перший раз прийшла до відділення травматології і побачила там поранених бійців, мені стало страшно за них; бо далеко від дому вони виявилися в такій важкій ситуації! Серед військовослужбовців були чоловіки як зрілого віку, так і зовсім ще молоді хлопці.

У кожного з нас були обов'язки в травматології під час чергування: ми вимірювали тиск, температуру, робили ін'єкції, ставили крапельниці, обробляли рани. Ці навички ми вже мали. Ми допомагали медсестрам оформляти новоприбулих поранених. Через деякий час нам, студентам-волонтерам, дозволили допомагати в операційній.

Тоді ж я познайомилася з лікарем-травматологом Чубатовим О.Є. На мій погляд це професіонал високого рівня, дуже захоплений своєю роботою. У тому 2014 році він буквально не виходив з травматології, перебував на роботі цілодобово.

Під час зміни Олександра Євгеновича я вперше була присутньою на операції. Їх було так багато, що деякі я вже погано пам'ятаю, а інші запам'яталися мені на все життя. Ось одна з них: я прийшла до відділення вдень, привезли бійця з уламками у грудній клітці. Йому зробили місцеву анестезію і почали операцію з видалення уламків. Олександр Євгенович сказав, що уламок потрапив в мобільний телефон і роздробив його, але цей телефон врятував йому життя. У хлопця потекли сльози. Я стояла поруч і тримала його за руку, щоб допомогти впоратися з хвилюванням. Він почав розповідати, що у нього маленька дитина і йому 27 років. У той момент у мене мало не потекли сльози, але я стрималася, адже знала, що не потрібно цього показувати і хвилювати пацієнта. Після закінчення операції Олександр Євгенович сказав, що якби не цей телефон, уламок міг би дійти до серця і на цьому закінчилося б його життя.

Ще був випадок, який я запам'ятала, але на операції я не була присутня, а почула про нього від Олександра Євгеновича, коли прийшла до відділення.

Привезли до нас в лікарню бійця, який їхав в БТР і наїхав на міну, в БТРі знесло передню частину, а у бійця на рівні надбрівних дуг – частину чола. Йому надали медичну допомогу. Коли я прийшла на чергування, бачила його, він був ще живий, перебував у комі. Його санітарною авіацією направили до Харкова, після чого я дізналася, що прожив він ще добу.

Кожного дня до лікарні надходили поранені військовослужбовці. В Артемівську їм надавали першу допомогу, важко поранених санітарною авіацією відправляли до Харкова та Дніпропетровська.

У зв'язку з народженням дитини мені довелося залишити навчання, я вийшла тільки в січні 2018 року.

Дуже захотілося побачитися з лікарем Чубатовим О.Є. Я дізналася, що він пішов на підвищення і зараз працює в місті Лиман.

Ми зустрілися і поговорили. Я запитала наскільки важко було тоді в 2014 році, він відповів: «У відділенні не вистачало місць і лікарів, але завдяки волонтерам до лікарні поставляли ліки і перев'язувальний матеріал, що дуже допомогло. Перші 8 місяців в основному вони працювали у відділенні травматології удвох з лікарем Жуком Є.В.

Ще запитала, що було найважчим у той час і він відповів:

"Найважче, коли страждають діти. 29 липня 2014 року, ввечері, привезли п'ятох дітей, двоє з них загинули від несумісних з життям травм, їх тіла були в опіках, а найменшому ампутували ногу".»

З 2015р. Чубатов Олександр Євгенович працює завідувачем відділенням екстреної допомоги науково-дослідного інституту травматології та ортопедії Донецького національного медичного університету в місті Лиман.

За самовіддану працю Олександр Євгенович був нагороджений «Почесною грамотою Міністерства охорони здоров'я», а також медаллю «Волонтер. Україна БСП НГУ Донбас»

Важкий шлях в професію (педагогічні нариси про викладачів АМУ)

Літвін Тетяна Василівна
викладач суспільних дисциплін
КЗ «Бахмутський медичний коледж»

Будь-яка історія – політична, економічна, освітянська неможлива без особистостей, які в ній творили, працювали, змінювали її.

Історія певної історичної доби входила до життя людей, визначала їхні долі, але також відкривала для них «вікно можливостей і звершень». З цих позицій автор статті подає педагогічні нариси про тих людей, які увійшли до історії Бахмутського медичного коледжу і який у 2020 році відкриє 94 рік своєї історії (до 2017 року Артемівське медучилище).

Викладач – військовий медик.

В 70-х роках Артемівське медучилище значилося в списку найстаріших медичних училищ Донеччини. Будівля, де проходив навчальний процес, знаходилась в центрі міста і була схожа на звичайний житловий 5-поверховий будинок з вузькими сходами і зовсім невеликим холлом. В той час наш заклад випускав медпрацівників за спеціальностями «дитяча медсестра», «медсестра загального профілю», «військовий фельдшер»; студенти вступали до закладу на базі 8-ми класів загальної школи.

Предмет «Військово-медична підготовка» в медучилищі більше 25 років викладав Яків Алтарович Абламунець. Він прийшов після демобілізації у званні підполковника медичної служби. Останнім місцем його служби була військова частина на території міста Артемівська. Отримав квартиру і залишився з сім'єю жити в нашому місті, до цього він служив в різних місцях величезного Радянського Союзу.

В 16-річному віці він отримав велику психологічну травму, потрясіння. Після захоплення Білорусії під час Великої Вітчизняної війни загинула вся його єврейська сім'я – мати і молодші брати. Учні ремісничого училища, в якому він навчався, пройшли кілька сотень кілометрів, вибираючись з окупованої німцями території. Війну він закінчив військовим фельдшером, взяв участь у розгромі японської армії на Далекому Сході. Потім навчався у Військово-медичній академії в Ленінграді. Коли в 1976 році я зовсім молодим викладачем прийшла працювати в училище, моє перше враження про Якова Алтаровича – дуже спокійний, доброзичливий і навіть галантний чоловік. Тоді обов'язковою умовою для роботи лікаря була або паралельна робота в

лікувальному закладі або великий досвід практичної лікувальної роботи. Тому в цей період в училищі працювало багато лікарів-сумісників.

Яків Алтарович любив проводити заняття в групі хлопців – військових фельдшерів. Їм він давав знання не тільки по предмету ВМП, а й передавав багатий життєвий досвід військового лікаря і людини, яка багато пережила в своєму житті. У нього були цікаві, яскраві уроки. На кількох я побувала і навіть на своїх уроках філософії наводила приклади, які почула на його заняттях (про медичну етику, ятрогенні захворювання та інше). В ті роки спілкування викладачів не було таким формалізованим. Цьому, як не дивно, сприяла одна технічна обставина – всі викладачі на перервах знаходилися в так званій «лекторській» (через обмежену площу викладачі не мали окремих лаборантських кімнат). В «лекторській» всі говорили про все : про учнів, події, один про одного, про навчальний процес і т.п. 1988 рік, коли училище переселилося на вул. Носакова, 9 поклав кінець лекторській, яка була чимось «постійно діючою неформальною педрадою».

До чого це я? Часто в суперечках через проблеми, що виникли, за порадою зверталися до Якова Алтаровича. Він виконував спонтанно ще одну функцію : в армії це назвали б посадою капелана. До нього йшли за порадою студенти, особливо хлопці, і співробітники. Він допомагав в конкретних життєвих справах. Яків Алтарович любив шахи і якимось так неофіційно утворив гурток шахістів. В його навчальній кімнаті на перерві за шахами завжди сиділи студенти.

Коли у нього виявили онкологічне захворювання, він будучи важко хворим, почав вивчати іврит і задумав написати книгу спогадів. Смерть обірвала його плани. Він любив свою справу, життя і людей.

Викладач, закоханий в математику.

Заглянувши в кабінет математики, в якому веде урок Капітолїна Михайлівна Шаронова, завжди побачиш схилені голови зосереджених учнів, які вирішують задачі.

В 70-х роках не було такого помічника як комп'ютер і вона виписувала на картки величезну кількість завдань, щоб дати вирішувати завдання кожному студенту індивідуально. Математика завжди викликає у студентів тривогу – вона вміла цю тривогу зняти. Якимось Капітолїна Михайлівна зізналась : «Я дуже люблю вирішувати задачі». І коли вона вже не викладала в училищі, в її відпочинок входило хобі – взяти збірник математичних задач і почати їх вирішувати.

Капітолїна Михайлівна являє собою зразок того, що таке професіонал – це освічений і з багатосторонніми інтересами вчитель. Любов до математики у неї поєднувалася з великим інтересом до гуманітарних наук, до того ж вона добре малювала. З нею можна було обмінятися книгами, обговорити їх.

Свою педагогічну кар'єру вона розпочала в невеликому волинському селі Кричевічі Маневічеського району на Західній Україні, куди її направили після закінчення педучилища в місті Артемівську. На той повоєнний час там було жити небезпечно. Західну Україну почали інтегрувати до України радянської шляхом проведення «совєтизації». Довелося побачити вбивства і виселення західних українців. Чотири роки вона працювала в сільській школі, а потім її очолила. Після повернення в Артемівськ закінчила педагогічний інститут у місті Слов'янську. Загальний педагогічний стаж Капітолїни Михайлівни налічує 45 років, із них 25 років вона пропрацювала в Артемівському медичному училищі.

З Яковом Алтаровичем її об'єднувала одна риса – висока культура спілкування як з колегами, так і зі студентами. Переживши складні життєві ситуації, вони стали дуже гуманними особистостями : розуміючими і чуйними. І ще – допомога молодим викладачам. Мені пощастило, що я потрапила в циклову комісію, головою якої була Капітолїна Михайлівна. Як багато чому я у неї навчилася, як багато чому вона навчила мене.

Лікувати і вчити як сенс життя.

До приходу на роботу в училище, Лідія Миколаївна Іващенко більше 20 років пропрацювала в закладах охорони здоров'я. Також в її активі крім медінституту, було навчання в нашому училищі. Її професійне становлення припало на 70-і рр., вона вже тоді стала тим лікарем, яких потім будуть офіційно ідентифікувати як «сімейний лікар». Вона лікувала дітей, потім дітей цих дітей, своїх перших пацієнтів, потім їх онуків. До 2017 року дільничний лікар надавав медичні послуги на своїй «дільниці» - території, населення якої він обслуговував.

Незабаром у Лідії Миколаївни так сталося, що рамки її «дільниці» стали неофіційно швидко розширюватися – нічого не можна було вдіяти з тим, що до неї наполегливо зверталися ті, хто лікував у неї своїх дітей, але офіційно вони не відносилися до її дільниці.

Навіть коли вона вже не працювала в практичній охороні здоров'я, а викладала в училищі – до неї матері приводили своїх дітей, у неї лікувалися діти співробітників, користувались її порадами, консультаціями; телефонували

навіть в нічний час, коли дитині раптом ставало погано. І так було не з одним поколінням її маленьких пацієнтів.

Не тільки кваліфікований діагностик, а й гарний психолог, який однаково добре розбирається в душах як маленьких пацієнтів, так і їх батьків. Це – одне із складових її лікарського таланту. В усі моменти свого життя вона була затребувана і вкрай необхідна для багатьох людей. Та й дозвілля її якось не дуже відокремлювалося від роботи. Цей стиль спілкування вона перенесе на професійну діяльність в училищі: допомога молодим колегам-педіатрам в їх професійному становленні, допомога колегам у вирішенні не тільки професійних питань, а й особистих, життєвих.

Студентам Лідії Миколаївни дуже пощастило. Вона швидко засвоїла методику викладання, а її студенти отримали викладача з величезним лікарським і життєвим досвідом.

Лідію Миколаївну чекало велике випробування – хвороба, з якою вона боролася не одне десятиліття. Вражала її неймовірна любов до життя. Вона вміла дружити – чудова людська якість. Вона не «узагальнювала педагогічний досвід» (формалізований метод оцінки діяльності викладача в педагогіці) – вона щогодини демонструвала його в повсякденній роботі, в своєму «терапевтичному» спілкуванні зі студентами, колегами, близькими та пацієнтами.

Коли я писала нариси про своїх старших колег, то усвідомила, що вони своїм ставленням до справи і до людей допомагали встановлювати комфортні відносини для роботи в галузі міжособистісних відносин між колегами, вони допомагали і «вели» тих викладачів, які прийшли без педагогічного досвіду в училище.

Заклад набуває дуже цінний ресурс, якщо в ньому складається дует різних вікових груп. Педагогіка відмічає, викладачі у віці 30-40 років швидко схоплюють нове, експериментують, відкидаючи традиційні методи або їх асимілюють. У 60-70-річних викладачів з'являється здатність організувати діяльність інших людей, економити зусилля, витрачені для досягнення мети, об'єднувати різні явища і процеси в єдину систему (їх немає у молодих – вони здобуваються і з досвідом і прагненням розвиватися).

Всі колеги, про яких я писала, пережили складні життєві ситуації. Напевно в педагогіці діє професійний закон – проходити через труднощі, долаючи їх, як в тому китайському прислів'ї «Щоб побачити веселку, треба пережити дощ». Вимальовуються два наріжні камені успішної викладацької діяльності :

- професіоналізм (досягається не відразу, але усвідомлене прагнення до нього відразу помітно);

- моральні підвалини особистості (звучить пишномовно, але без цього не завоювати авторитет у колег і студентів).

Час невблаганно змінює педагогічні технології та методики. Проблемне навчання змінюється інтерактивним, з'являється в комп'ютерну епоху багато нових супермодних слів. Звичайно, доба гаджетів і інтернету корінним чином впливає на навчальний процес, діяльність викладача.

Незмінним залишається одне в педагогіці – особистість Вчителя, його майстерність і велика любов до своєї справи і своїх учнів.

**ЛИСЕНКО ОЛЕКСАНДРА ОЛЕКСІЇВНА.
ЗОЛОТИЙ ФОНД КОЛЕДЖУ.
ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ 95-РІЧЧЮ ЗАСНУВАННЯ КОЛЕДЖУ.**

*Ветрова А., студентка Бахмутського медичного коледжу
Науковий керівник: Бубенцова Л.В., викладач іноземних мов
КЗ «Бахмутський медичний фаховий коледж»*

Представником «Золотого фонду коледжу» є Олександра Олексіївна Лисенко, випускниця Артемівського медичного училища 1955 року, викладач анатомії з 33-річним стажем.

Олександра Олексіївна народилася 11 листопада 1936 року в одному з приміських сіл Горлівки. Батька не пам'ятає, так як він пішов на фронт і загинув в 1943 році, захищаючи Батьківщину. Вихованням дівчинки займалася мама. Олександра закінчила школу з відзнакою та вирішила присвятити себе педагогічній роботі. Після року навчання на музичному відділенні Артемівського педагогічного училища дівчина зрозуміла, що неправильно вибрала майбутню професію.

У 1952 році Олександра вступає на перший курс Артемівського медичного училища, як золота медалістка. 1955 року Олександра Олексіївна закінчує медичне училище і в числі 5% випускників, які закінчили навчання з червоним дипломом, направляється в Донецький медичний інститут, де і знайомиться зі своїм майбутнім чоловіком Іваном Івановичем Лисенко. Закінчуючи лікувальний факультет медінституту, Олександра мріяла про професію гінеколога. Дитячим лікарем, та ще й дільничним, ніколи не хотіла бути. Навіть думки такої не допускала. Вважала, що не її це справа, а виявилось, що саме педіатрія – її покликання.

Майбутній чоловік Олександри Олексіївни – Іван Лисенко був старостою їх загального курсу. З самого початку навчання в медінституті Івана та Олександру пов'язувала дружба і взаємодопомога, яка переросла в ніжну прихильність. Коли, в 1961 році майбутні молоді фахівці підійшли до розподілу, вони вирішили узаконити свої відносини, щоб потрапити за розподілом в один населений пункт. Так вони і почали свою професійну діяльність в Артемівську (нині – Бахмуті).

Іван Іванович закінчив медичний інститут з відзнакою. Спочатку працював дільничним лікарем-педіатром дитячої лікарні в Артемівську, потім завідував відділенням цієї лікарні, у 1964-1975 роках був головним лікарем. Олександра Олексіївна працювала у філії, яка перебувала Забахмуткою, обслуговувала закріплену за нею, як лікарем-педіатром, територію. До хворих дітей на ділянці добиралася на кінської возі.

Олександра Олексіївна, навіть будучи дипломованим лікарем-педіатром, зберегла добрі спогади про роки навчання в Артемівському медичному училищі. В один з професійних свят вона вирішила відвідати Віру Іванівну Назаренко, яка була завучем в роки її навчання в училищі. Віра Іванівна

запропонувала їй спробувати себе як викладача та викладати анатомію. 5 років Олександра Олексіївна поєднує роботу і викладацьку діяльність. А далі, порадившись з чоловіком, повністю переходить на викладацьку роботу. 33 роки присвятила вона педагогічній діяльності. За цей час 5167 студентів стали її випускниками. Всі роки викладання користується заслуженим авторитетом і любов'ю колег і студентів училища. За сумлінну працю в медичному училищі Олександра Олексіївна Лисенко отримує відмінний знак і почесне звання «Відмінник охорони здоров'я».

З 1975 - 1979 роки чоловік Олександри Олексіївни, Іван Іванович Лисенко, був направлений у відрядження за кордон до Індії, де працював лікарем-педіатром, старшим лікарем поліклініки радянських спеціалістів.

У 1985 році його направляють в Мозамбик, де він працює педіатром і старшим у групі радянських лікарів. Разом з ним і в Індії, і в Мозамбіку була його вірна супутниця, яка могла при необхідності проконсультувати, дати лікувальну пораду.

Іван Іванович і Олександра Олексіївна Лисенко виховали двох синів: Костянтин і Павла.

Стосовно синів: Павло не вибрав своїм майбутнім медицину, а Костянтин продовжив династію лікарів-педіатрів. Він працював в дитячій лікарні, був головним лікарем профілакторію, головним лікарем лікарні №2, начмед Центральної районної лікарні, а з цього року начмед воєнного шпиталю у Часів-Ярі, має звання капітан. Його дружина, Вікторія Анатоліївна Лисенко, також лікар, очолює кабінет ультразвукової діагностики ЦРЛ.

З 1989 року Іван Іванович Лисенко 7 років працює головним лікарем ЦРЛ, а з 1995 року він - головний лікар міськклікарні №2, яка відзначила 55-річний ювілей яку очолив син Івана Івановича Костянтин Нагороджений медаллю «За трудову доблесть», знаком «Відмінник охорони здоров'я» і занесений в книгу пошани посольства Радянського Союзу в Індії.

Олександра Олексіївна - дуже приємна жінка і зараз сповнена сил та енергії. У спілкуванні з нею вражає її життєлюбність, доброта, скромність, почуття гумору. Спілкуючись з нею, велике враження справляє та теплота і велика любов, з якою вона згадує про свого чоловіка.

Таким чином, збираючи матеріал, я дослідила життєвий шлях Олександри Олексіївни Лисенко як плідну працю викладача, дружини і матері. Напевно, така і повинна бути людина, яка присвятила все своє життя одному з найблагодійніших занять, - роботі в медицині і у викладацькій діяльності.

Буремні роки: випробування на міцність (зі спогадів про коледж та колектив)

Сніховська О.В., КЗ «Бахмутський медичний коледж»

Як відомо, на роботі та в оточенні колеґ людина проводить більшу половину свого життя. Так само, багато моїх спогадів пов'язані з нашим закладом освіти та колективом. Моя робота у коледжі почалася в 2011 році з моменту відкриття ліцензії на підготовку студентів на основі базової загальної середньої освіти. Після доброзичливого інтерв'ю з директором, Красножон Наталею Миколаївною, мене було прийнято на роботу викладачем української мови та літератури.

Колектив зустрів мене привітно. Особливо запам'яталися перші зустрічі з викладачем суспільних дисциплін Літвін Тетяною Василівною, яка очолювала на той час циклову методичну комісію і стала для мене одночасно і другом, і куратором, та викладачем акушерства та гінекології Лифар Розою Хасанівною, яка привітно запросила мене, як молодого викладача, приєднатися до колективу, зробила невелику екскурсію у своєму навчальному кабінеті...

Далі почалися робочі будні: кураторство у складній групі 1/3 СС, виховні заходи, участь у методичних об'єднаннях, набуття досвіду викладання, атестація на II кваліфікаційну категорію... Хотілося б відмітити педагогічний такт та високий професіоналізм Говорунової Любові Миколаївни, яка на час початку моєї роботи в коледжі була методистом. Вона відвідувала мої перші заняття, виділяючи кращі моменти, висловлюючи конструктивну критику, надаючи фахову та методичну підтримку.

Яскравою сторінкою моєї професійної діяльності поза коледжем стала участь у якості перекладача у заходах ЄВРО 2012, які проходили у місті Донецьку. Зустріч іноземних гостей, проведення екскурсії містом, відвідання двох футбольних матчів на знаменитій Донбас-Арені, супровід гостей до новенького Донецького аеропорту з надсучасним дизайном та потужностями...

Ця сторінка швидко перегортається у пам'яті та спогади зупиняються на подіях 2014 року: початок громадянського протистояння в Україні, Майдан, Революція Гідності, відступ сил протидорної сторони через наше місто, обстріл

військової частини, розгром Донецького аеропорту, Іловайський «котел», розміщення поранених в коледжі...

Саме у цей важкий час, в 2014 році, мені довелося працювати секретарем приймальної комісії, коли прийом документів було подовжено на місяць, настали труднощі з пошуком вступників, приходилося виборювати виконання регіонального замовлення будь-якою ціною. В цей же рік мене було призначено завідуючою Лікувально-медсестринського відділення замість досвідченого адміністратора Манжули Тетяни Вікторівни. Пам'ятаю її особливу тактовність та пунктуальність у передачі мені повноважень, а також винятковий порядок на відділенні - у всіх паперах, на всіх полицках, у всіх журналах...

Саме на посаді завідуючої відділенням мені довелося познайомитися з колективом ще ближче, впевнитися у тому, що колектив коледжу є командою професіоналів, що почуття професійної гідності і клятва Гіппократа – це не просто красиві фрази, а стиль життя і поведження з оточуючими – колегами та студентами. Особливо хочеться згадати викладачів-педіатрів Іващенко Лідію Миколаївну та Чеботенко Наталю Миколаївну, їх тепле, материнське ставлення і до мене, як до починаючого адміністратора, і до студентів – з такими викладачами здається, що будь-які труднощі лише тимчасові, і є приводом ще більше зміцнити дружні стосунки та плідну взаємодію.

Викладачі акушери-гінекологи Лифар Роза Хасанівна та Журавльова Тетяна Іванівна завжди приваблювали студентів загадковістю своєї професії, особливим розумінням статевої проблематики юнацького віку, доброзичливим ставленням. Викладачі-хірурги та терапевти особливо виділяються своєю суворою педантичністю та наполегливістю передати найважливіші знання та вміння студентам – це Туз Єлизавета Олександрівна, Зінченко Іван Васильович, Плига Ельза Карлівна, Білоха Наталя Миколаївна та Слапко Тамара Марківна...

Керувати відділенням мені подобалося. Не дивлячись на важкий економічний та політичний стан у країні, студенти по-дорослому сприймали свої обов'язки, вдавалося з кожним знайти спільну мову, спонукати кожного до навчання, підбадьорити до складання заборгованостей, іноді, навіть, виконувати місію «миротворця» в непростих стосунках викладачів та студентів. Відчувався особливий драйв у тому, що потрібно тренувати студентів для державного ліцензійного іспиту Крок-М, у тому, що моя допомога та контроль також важливі, такі ж важливі, як і наполеглива робота викладачів-клініцистів. Було завжди радісно дивитися на випускників, які успішно, на високий бал, склали іспит Крок-М, складалося таке враження, що це особисте досягнення не тільки кожного студента, а і кожного викладача, адміністратора, директора.

У вересні 2017 року – знову кадрові зміни. Моя посада змінилася на посаду методиста коледжу, а Любов Миколаївна стала заступником директора з виховної роботи. Довелося освоювати нову роль – роботу з викладачами та головами циклових комісій з методичного контролю педагогічної діяльності, педагогічної атестації, проведення методичних нарад. У порівнянні з посадою завідувача відділення, обов'язки методиста видалися мені надто формальними,

«паперовими», відчувався сум за живим повсякденним спілкуванням зі студентами на відділенні...

Яскравим спогадом цього періоду є організація і проведення п'ятої науково-практичної конференції в коледжі. Роботу з проведення конференцій розпочала Говорунова Любов Миколаївна в 2014 році: під її керівництвом було проведено дві регіональні (2014, 2015 роки) та дві всеукраїнські (2016, 2017) конференції. Викладач суспільних дисциплін Літвін Тетяна Василівна – невтомний науковий керівник, постійний ініціатор дослідницької роботи в коледжі серед викладачів та студентів – дуже допомогла мені з організаційними питаннями, запропонувала запросити цікавих та творчих гостей.

ГЕОГРАФІЯ V НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ м. БАХМУТ

П'ята конференція «Україна: Медицина. Освіта», присвячена 100-річчю Національної Академії наук України, набула статусу конференції з міжнародною участю завдяки зусиллям Усенка Сергія Анатолійовича, випускника та викладача нашого закладу освіти, а нині – наукового співробітника, кандидата медичних наук, доцента кафедри загальної гігієни та епідеміології Харківської медичної академії післядипломної освіти. Пам'ятаю, що стараннями ще деяких членів колективу для друку у збірці тез надіслати роботи колеги-медики та освітяни з США, Швеції, Молдови, Зімбабве, Єгипту

та Таджикистану. До конференції доєдналися Виноградов Олег Олександрович, кандидат медичних наук, доцент, завідувач кафедри фізичної реабілітації та здоров'я людини, а також викладач педіатрії, методист КЗ «Старобільський медичний коледж» Барна Олена Олександрівна. Разом з цікавими і змістовними доповідями на медичну, методичну та суспільну тематику учасники конференції стали авторами картини «Конференція», майстер-клас з написання якої надав відомий художник, член національного союзу художників України Олександр Македонський.

І знову від яскравих світлин – до рутинної роботи... З вересня 2018 року моя посада знову змінилася. Не дивлячись на вагоме підвищення до заступника директора з навчальної роботи, навантаження теж збільшилося в рази. З 2018 року законодавством було встановлено внесення обов'язкових змін в навчальні плани, перейменування училища на коледж потребувало оновлення ліцензій, для підтримання рівня контингенту в 2018-19 роках потрібно було ліцензувати нові професії, в 2019-20 роках настав строк проходження чергової акредитації освітньо-професійних програм, з 2020 року відбулася зміна законодавства з рівня освіти – знову потрібно переоформлювати установчі документи, ліцензії, сертифікати...

З березня 2020 року ще один всесвітній негаразд – пандемія коронавірусної хвороби – вніс в роботу коледжу додаткові складнощі: запровадження дистанційного навчання, неможливість студентам проходити практику в закладах охорони здоров'я міста та району, відсутність святкування закінчення коледжу та посвяти в студента-медика з клятвою Гіпократу, труднощі з засвоєнням принципів роботи на освітній платформі G Suite від Google, організація змішаного навчання...

Всі ці зміни і постійне навантаження не можна було б витримати без підтримки надзвичайної людини, творчої особистості, креативної керівниці коледжу, Красножон Наталі Миколаївни. Вона - ентузіаст своєї справи, справи збереження та примноження добробуту й престижу нашого закладу освіти. Саме за її керівництва, не дивлячись на складні економічні, політичні та

соціальні обставини життя, постійно розширюються можливості поповнення матеріально-технічної бази коледжу новим медичним тренувальним обладнанням, тримається рівень контингенту студентів, збільшується перелік ліцензованих освітніх послуг. У Наталі Миколаївни є справжній дар організатора командної взаємодії, вона гуртує навколо себе членів адміністрації, викладачів та студентську молодь для реалізації різнопланових цілей розвитку коледжу.

Саме ініціативність Наталі Миколаївни дозволила коледжу стати учасником Програми ООН з відновлення та розбудови миру на сході України. Наш колектив долучився до процесу реалізації медичних реформ екстреної медицини в Донецькій області. Мені пощастило очолити роботу колег-медиків з розробки та затвердження Стандарту П(ПТ)О з професії «Екстрений медичний технік», організацію отримання ліцензії на підготовку за новою професією, проходження державної атестації у сфері професійної (професійно-технічної) освіти. Наш коледж першим в Україні почав готувати екстрених медичних техніків завдяки зусиллям директора, колективу та міжнародній фінансовій підтримці. Хочеться відмітити особливу допомогу і професійність завідуючої практичним навчанням, викладача-терапевта Вялої Ганни Володимирівни, яка здійснила вагомий особистий внесок в організацію роботи над Стандартом, Щоденником практичного навчання та виробничої практики ЕМТ, практичне втілення навчання за професією.

Родзинкою співпраці з ПРООН стала для мене можливість поспілкуватися напряму з іноземними представниками ООН в Україні, стати ініціатором нових видів взаємодії з міжнародною організацією. Ми разом пройшли шлях від обладнання навчального центру сучасними медичними тренажерами, тренінгів для викладачів, апробації професії з студентами коледжу до підготовки водіїв екстреної медичної допомоги для потреб практичної медицини. В перспективі - надання тренінгів населенню громади з навичок першої невідкладної медичної допомоги; обладнання кабінету «Фронт-зона закладу охорони здоров'я»...

Ще дуже багато потрібно зробити і втілити. Хочеться побажати нашій невтомній керівниці Наталі Миколаївні здоров'я та наснаги, а колективу коледжу - не збавляти обертів та впевнено крокувати у майбутнє!

День медсестри – свято особливе (публікація в місцевій газеті «Вперед» - 2016 рік)

Місяць травень багатий на свята. Не встигли затихнути клопіт та пристрасті через святкування 70-річчя перемоги, як настало нове свято – день медичної сестри. 12 травня, в день народження основоположниці сучасної сестринської справи Флоренс Найтінгейл (1820-1910), медсестри у всьому світі відзначають своє професійне свято.

На сьогоднішній день професія медичної сестри вимагає відточених навичок, впевненості у собі та вміння швидко орієнтуватися у надзвичайній ситуації. У зв'язку з цим в Україні понад 10 років тому розпочалася реформа медсестринської освіти. Ця реформа остаточно розділила сферу впливу медсестри та лікаря. І це добре. Це надає суспільній ваги та значущості професії медичної сестри, розширює рамки її професійної діяльності. Нині ступінчаста освіта у медсестринстві визначається дипломами: «молодший бакалавр медсестринства», «бакалавр медсестринства» та «магістр медсестринства».

Відповідно до реформи посаду старшої медсестри може обійняти лише фахівець, який має диплом бакалавра медсестринства. У місті Артемівську їх поки що не менше 10-ти з таким дипломом. У червні цього року вперше з'являться ще двоє спеціалістів (це викладачі Артемівського медичного училища з дипломами «магістра медсестринства»). Як завжди, реформа у сфері медичної освіти випереджає реформу у практичній охороні здоров'я. Робочі місця в охороні здоров'я ще не тарифікувалися згідно з цією реформою.

У жовтні 2016 року Артемівське медичне училище відзначатиме ювілей – 90-річчя від дня заснування училища. Навіть важко уявити, скільки медичних кадрів підготувало медичне училище за 90 років свого існування! Що стосується Артемівська та Артемівського району, то тут працюють переважно випускники АМУ.

12 травня у «Школі Здоров'я», яка знаходиться в гуртожитку медичного училища, відбувся вечір зустрічі медсестер, колишніх випускниць училища, та студентів – майбутніх медиків. Медсестри з уже неабияким досвідом роботи розповіли студентам про труднощі, з якими їм доведеться зіткнутися, про відповідальність, яка покладається на їхні плечі.

Роза Хасанівна Лифар, викладач акушерства та гінекології, представила свою ученицю Олену Геннадіївну Лапшину, яка працює в інфекційному відділенні Другої міської лікарні медсестрою, стаж роботи якої налічує понад 20 років. Студенти слухали її з великим інтересом: ще б пак, стільки прикладів з медичної практики, стільки необхідних порад для майбутньої роботи прозвучало в її виступі.

Ще одна гостя – Галина Валеріївна Кулайко, закінчила училище у 1983 році. Працювала медсестрою та одночасно навчалася у Слов'янському педагогічному інституті. Нині вона працює вчителем – дефектологом у дитячому садку «Сонечко». Їй доводиться мати справу з дітьми, які мають

проблеми у розвитку, різні патології, у тому числі розлад аутистичного спектру, займається проведенням корекційної та компенсаторної роботи з цими дітьми. Наскільки важкою ця робота свідчить той факт, що ці проблеми в сучасній медицині є відкритими та малодослідженими. Галина Валеріївна все робить на рівні: стала незамінною у своїй професійній справі, виховала двох синів, а тепер бере участь у вихованні онука. Її приклад показує, яка потрібна наполеглива і невтомна праця для досягнення таких результатів.

Ще одна гостя вечора – Тетяна Анатоліївна Куліш – лише два місяці тому пішла з медичного училища, де вона була завучем з виховної роботи, викладачем основ медсестринства. Нині вона заступник міського голови. Звертаючись до студентів Тетяна Анатоліївна сказала:

«У вас є все для того, щоб навчатися та отримати диплом однієї з найзатребуваніших професій: це і матеріально-технічна база училища, бібліотечний фонд, інтернет-забезпечення, і, звичайно ж, викладачі, ваші мудрі наставники. Адже недаремно кажуть – добрий викладач та пара розумних книжок зцілюють від незнання. Мені дуже приємно усвідомлювати, що я теж вийшла із цього Храму медицини. Пройшла всі етапи реформування медсестринського навчання від молодшого медичного фахівця до «без п'яти хвилин» магістра медсестринства.

У місті працює численний загін медсестер, та у 2014-2015 р.р. медсестрами виконано колосальну роботу. Події на Сході країни ускладнили їхню роботу. Місцева міськрада разом із Головою ради А. А. Ревою зробили все можливе, щоб місто вистояло, оперативно вирішувалися завдання міського життєзабезпечення у дуже складних умовах. Медсестри надали та надають допомогу не лише населенню територіальної громади, а й бійцям, переселенцям. І мені дуже приємно відзначити, що серед наших студентів є волонтери, які не хочуть залишитись осторонь. Включившись у волонтерський рух, вони надавали допомогу пораненим бійцям, допомагали медперсоналу та набули, так би мовити, «достроково» необхідних медичних навичок.

Від імені Артемівської міськради та міського голови А. А. Реви висловлюю щирі слова подяки на той внесок, який ви робите. Підтримка волонтерського руху врятувала вже не одне людське життя»

На закінчення Т. А. Куліш побажала студентам: «Нехай ваші знання та досвід ваших наставників завжди допомагають у роботі, а ваше добре слово буде як бальзам для хворого. Нехай сьогоднішній день подарує вам чудовий настрій, робота надихає вас, нехай життя тече як повна річка, а ваше добре серце та ніжна посмішка допоможе одужати всім хворим. Бажаю всім вам міцного здоров'я, світу, тепла та всього найкращого».

Що поєднує цих чудових жінок, які вибрали колись професію медсестри? Долі різні, але поєднує їх одне: любов до обраної професії, постійне прагнення вчитися та вдосконалюватись, творчий підхід до справи.

Літвін Тетяна Василівна, викладач суспільних дисциплін

Приходьте на «Зустріч для Вас» (публікація в місцевій газеті «Вперед»)

У медичному училищі Бахмута існує традиція зустрічі з інтелігенцією міста, громадськими організаціями, просто захопленими людьми, закоханими у свою справу, професію.

Величезна аудиторія в училищі переобладнана під виставкову залу. Тут відбувалися виставки С. Садчикова, народного художника України; В. Крючкова, київського поета, режисера та художника, що працює у стилі комп'ютерної графіки; було представлено творчий колектив «Натхнення»; радували своїми етнознахідками та бесідами творча майстерня «Оберіг»; на місячній виставці послідовники руху Порфирія Іванова пропагували здоровий спосіб життя. Нещодавно в цій аудиторії проходила фотовиставка «Конфлікт на Сході України» під гаслом «Ні війні!», а також виставка, присвячена студентському волонтерському руху.

У нашому училищі весняний день 20 квітня запам'ятався студентам групи 1/3 «СС», класний керівник якої Літвін Тетяна Василівна, зустріччю з людьми, відомими далеко за межами м. Бахмута, письменником та поетом Віктором Шендріком та композитором, виконавцем пісень Валентином Овсянніковим. Зустріч перетворилася на діалог про творчість, сенс життя. Студенти захотіли також подарувати гостям подарунки. Аня Яхонтова принесла свої картини, вона малює понад 8 років. Віта Завражна зіграла на саксофоні. Як казав Ейнштейн: «Творчість заразлива. Поширюйте його!». Лунали вірші Віктора Шендрика як у виконанні студентів, так і самого автора. Студенти поставили багато запитань: - Місто Успенськ у його романі «Було містечко» – чи справді м. Бахмут? Хто був героїнями його ліричних віршів? Розпитували про секрети майстерності поета. І як він став поетом? (У Віктора Миколайовича Шендрика технічна освіта).

За вікном йшов проливний дощ, а в маленькій аудиторії було тепло, затишно, вона перетворилася на творчу студію та концертну залу. Валентин Овсянніков співав під гітару про «вічне»: життя з любов'ю і без неї, про загадку тяжіння людських душ. Ведуча вечора говорила про те, що творчим можна бути не лише в книгах, у наукових відкриттях, у витворах мистецтва – а й у людських відносинах, сім'ї, любові та дружбі, повсякденній праці та науковій діяльності, у професії та хобі. Подякувавши гостям за чудову зустріч, голова студентського профкому АМУ Шевченко Аліна закінчила свій виступ притчею:

«Того дня як навмисне, кожен відвідувач запитував вчителя тільки про одне, найголовніше питання: «Що буде після смерті?» Вчитель лише посміхався і нічого не відповідав. Після учні запитали: «Чому він увесь час ухилявся від відповіді?»»

- Ви помічали, що потойбічним життям цікавляться саме ті, хто не знає, що робити з цим? Їм потрібне ще одне життя, яке тривало б вічно, - відповів Вчитель.
- А все ж таки є життя після смерті чи ні? – наполягав один із учнів.
- Чи є життя до смерті, ось у чому питання, - зауважив Вчитель»

Аліна, звернувшись до студентів, побажала кожному з них шукати сенс у житті, відкривати в собі талант.

Студентська бібліотека поповнилася виданою збіркою віршів В. Шендрика «Час – Ніч».

Аліна Шевченко, студентка Артемівського медучилища

На передову їхати не боюся

Руслана Різник – студентка нашого коледжу. У свої 19 років ця дівчина по-дорослому сприйняла те, що відбувається в Донбасі і робить все, що в її силах, щоб наблизити мир. Напередодні Дня молоді наша Руслана стала переможцем обласного конкурсу «Молода людина року» в номінації «Молодіжна ініціатива року»

Далі – інтерв'ю з Русланою Різник.

- Руслана, де ти вчишся?

- Я студентка 3-го курсу Артемівського медичного училища. До того ж займаюся волонтерською діяльністю.

- Коли прийшла ідея випробувати себе на міцність?

- Всі ми знаємо, що військові дії не обходяться без постраждалих. Коли в лікарню Артемівська стали надходити поранені, до нашого училища звернулися за допомогою, сестринських рук реально не вистачало. І ось в січні 2015 року я в числі перших підійшла до керівництва нашого навчального закладу, запропонувавши свою кандидатуру. Мене зробили головною серед волонтерів. Зібралися студенти і ми вирушили на завдання.

- Чи пам'ятаєш ти свій перший день в статусі волонтера?

- Звичайно. Спочатку нам давали заповнювати документацію. Потім перейшли до виконання медичних маніпуляцій – ін'єкціям. В принципі нічого серйозного. Мені ж хотілося більшого. Коли я заявила про себе активніше, довірили допомагати в перев'язочній. Я обробляла рани, накладала гіпс. Поступово входила у курс справи, стала своєю серед медперсоналу, бачила, як бракує медсестер в операційній. Тоді мені запропонували асистувати.

Цей випадок трапився в лютому. Пораненого військовослужбовця доставили з травмою голови. На нього в бліндажі впала плита перекриття. Робили йому трепанацію черепа. Я кілька годин була в операційній. Подавала лікарю серветки, перев'язувальний матеріал, заправляла нитки.

- Як ти себе налаштувала перед операцією?

- Я ставлю за мету навчитися якомога більше. Переїняти досвід у професіоналів. Я повинна вміти рятувати життя. До того ж, це було черговим випробуванням. Я хотіла зрозуміти: медицина - це моє або ні.

- Зрозуміла?

- На всі сто! Вчитися в стінах медучилища - це одне. А ось працювати ... Зі мною перший час в лікарню ходили однокурсниці. Начебто з усіх предметів мали хороші оцінки, але практична робота їх не приваблювала.

- Ходила до свого пацієнта?

- Поговорити з ним не вдалось. Пораненого через пару годин відправили до Харківського госпіталю.

- Є такі військовослужбовці, з якими ти спілкуєшся?

- А як же! Вони мені кажуть слова подяки. Їх захоплює, що в свої 19 років намагаюся бути корисною.

- Заміж не звали?

- Ні. Рано ще. До того ж у мене поки що інші плани. Я надивилася в лікарні такого! Особливо в період, коли українські військові виходили з міста Дебальцеве.

- Ти допомагала лікарям?

- Так, мене попросили попрацювати у медроті Національної гвардії. Більше двох місяців я там робила пораненим ін'єкції.

- У тебе рука легка?

- Пацієнти говорили, що так. Я, звичайно, стараюсь.

- Як поєднуєш навчання і чергування в лікарні?

- Коли я тільки починала свою волонтерську діяльність, то приходила в лікарню в шість вечора. Якщо привозили багато поранених, залишалася до ранку. Викладачі в медучилищі ставилися з розумінням, якщо я не приходила

на першу пару. Прибігала додому вранці, купалася, переодягалась і поспішала на заняття.

- Скільком пацієнтам в день ти допомагаєш?

- Буває 20-30 чоловік, а коли привозили поранених з міста Дебальцеве, то було 100-150. Всім потрібно було обробити рани, перев'язати. Поранення були страшні: роздроблений таз, відірвані руки ноги, осколкові поранення брюшини. Випадок один запам'ятався. Як згадую, сльози навертаються. Привезли військового на ім'я Микита. Через три дні він відзначав би 21 рік. Відкрився ліфт на четвертому поверсі, почувся крик: «Врятуйте мене! У мене дитині 10 місяців!». Але його поранення були жахливі. Він сидів на дереві на блоклосту. Почали стріляти. Пуля прошила його гомілку, потрапила в таз, пошкодивши товстий і тонкий кишечник, сечового міхура взагалі не було.

- Він вижив?

- Ні. Дуже шкода. Я перший час не могла навіть в операційну заходити. Такий настрій був, жах! Я відчула запах смерті. Потім змусила себе зібратися і робити своє діло.

- Як батьки реагують на твою завантаженість?

- Мати довольна. Вона в мене фармацевт, працює на фармфабриці. Мати розуміє, підтримує.

- А ким ти мріяла стати?

- Лікарем. Після училища мрію вступати у вищий навчальний заклад або в Харків, або в Краматорськ. Хочу бути хірургом.

- Як я розумію, за твою допомогу ти грошей не отримуєш.

- Я волонтер! За особистою ініціативою безкорисливо допомагаю пораненим. Є проблема нестачі медперсоналу. Адже прийшли зі мною 30 однокурсників, а залишилися ми удвох з Наталею Любченко. Не всі можуть жертвувати своїм часом заради іншого. Я хочу, щоб люди не були байдужі до того, що відбувається. Настав час молодих.

- Руслана, а якщо тебе покличуть на лінію фронту? Медики там дуже потрібні.

- Я навіть хочу стати військовим лікарем, я готова! На передову їхати не боюся, хочу рятувати людей, зберігати їм життя. Не збираюся ховатися за спинами чоловіків. Я дуже рада, що поки можу бути хоча б волонтером.

ЕКСТРЕНИЙ МЕДИЧНИЙ ТЕХНІК: ІСТОРІЯ УСПІХУ

Красножон Н.М., директор Комунального закладу «Бахмутський медичний фаховий коледж»

Сніховська О.В., заступник директора з навчальної роботи Комунального закладу «Бахмутський медичний фаховий коледж»

Вяла Г.В., завідувач практичним навчанням Комунального закладу «Бахмутський медичний фаховий коледж»

Анотація. Колектив Комунального закладу «Бахмутський медичний фаховий коледж» презентує власний досвід участі закладу освіти у реалізації реформ екстреної медичної допомоги в Донецькій області. Впровадження навчання за новою професією «Екстрений медичний технік» відбувається в рамках співпраці з міжнародною організацією та представниками роботодавця регіону.

Abstract. The staff of the Municipal Institution "Bakhmut Medical Professional College" presents its own experience of the educational institution's participation in the implementation of emergency medical care reforms in the Donetsk region. The training in the new profession "Emergency Medical Technician" is held in cooperation with an international organization and representatives of the regional employer.

Поява на ринку праці України нової професії Екстрений медичний технік (ЕМТ) стала можливою, з одного боку, завдяки початку реформування екстреної медицини на державному рівні, з іншого – завдяки співпраці Комунального закладу «Бахмутський медичний фаховий коледж» з міжнародною організацією ПРООН та КНП «Донецький обласний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф».

Власне, початку навчання за новою професією передувала велика підготовча робота, яка розпочалася з загальних обговорень ще а 2017 році та тривала до осені 2020 року. Для досягнення спільної мети кожна із сторін реалізувала власні можливості у співпраці з іншими, а саме: міжнародна організація ПРООН здійснювала постійну інформаційну та фінансову підтримку проекту, завдяки чому колектив коледжу уклав освітній стандарт, була отримана ліцензія та атестація з професії Екстрений медичний технік, оснащено сучасним медичним тренувальним обладнанням Навчальний центр з підготовки ЕМТ; керівник КНП «Донецький обласний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф» Ігор Кіяшко сприяв проведенню тренінгів з навичок екстреної медицини для викладачів коледжу, забезпечив можливість використання Тренувального центру екстреної медичної допомоги в якості бази для виробничого навчання, намагається віднайти резерви

підвищити заробітну платню тим водіям, які здобудуть в результаті навчання нову робітничу кваліфікацію ЕМТ.

Ситуація з пандемією коронавірусної хвороби значно гальмувала процес впровадження професії ЕМТ на різних етапах, але не завадила роботі над таким важливим напрямом. Для учасників проекту існувало багато викликів: через нестачу водійських кадрів та напружений графік роботи в осередках розповсюдження захворювання не можна відривати водіїв від роботи для проходження навчання; з огляду на специфіку роботи водіїв, не можна запрошувати їх на проходження навчання у коледжі для запобігання розповсюдження коронавірусної хвороби серед студентів та викладачів коледжу; періодичні ситуації з запровадженням локдауну взагалі унеможлилювали освітній процес з професії ЕМТ; не можна проводити навчання за професією медичного спрямування виключно в дистанційному форматі з причини практичної спрямованості, підвищеної відповідальності тих, хто буде здійснювати професійну діяльність з порятунку людського життя.

Ситуація карантинних обмежень сприяла переформатуванню освітнього процесу для врахування всіх вищезазначених обставин. Колективом коледжу була створена особлива модель навчання, яка поєднує в собі елементи дистанційної взаємодії та принципи дуальної освіти. Три місяці навчання було розподілено на два етапи: теоретичний (дистанційний) і практичний (навчання на робочому місці).

Теоретичний етап навчання тривав 1 місяць (січень 2021 року) та проводився засобами платформи Google клас. Особливість цього етапу була в тому, що різниця в графіках роботи викладачів та здобувачів освіти (водіїв) не вплинула на якість навчання, тому що кожен із здобувачів освіти міг виконувати будь-яке завдання протягом трьох днів. Викладачами періодично проводилися онлайн консультації з важких для сприймання тем курсу, широко застосовувалися навчальні відео. Хочеться також зазначити високу мотивацію до навчання дорослого населення, адже результати теоретичного етапу навчання першої групи були переважно відмінні.

Практичний етап навчання став комбінацією виробничого навчання та виробничої практики (лютий-березень 2021 року) за принципом дуальної освіти. Виробниче навчання проводилося майстрами виробничого навчання на базі обладнаного за підтримки ПРООН Тренувального центру при КНП «Донецький обласний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф», а виробнича практика – безпосередньо на робочому місці водія під керівництвом методичного керівника практики. Нелегкою частиною роботи стало попереднє узгодження графіків роботи водіїв для формування двох цілих груп.

Майстри виробничого навчання оцінювали рівень засвоєння практичних навичок здобувачами освіти під час виробничого навчання, а водії проводили фіксацію навичок, виконаних під час виробничої практики, в спеціально

розробленому Щоденнику з виробничого навчання та практики ЕМТ. Для контролю освітнього процесу на практичному етапі широко застосовувалися методи опитування, фотозвіти, прямі відеовключення, електронні відомості, звітна документація з проходження виробничої практики (щоденник).

За результатами навчання була проведена Державна кваліфікаційна атестація, яка виявила високий рівень володіння випускниками практичними навичками з професії ЕМТ відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики. Отже, застосування змішаної моделі для організації освітнього процесу з професії ЕМТ показало високі результати, не дивлячись на складні умови життя в країні під час пандемії коронавірусної хвороби.

Таким чином, співпраця закладу освіти і закладу охорони здоров'я може давати чудовий результат для впровадження реформ екстреної медичної допомоги та покращення якості медичних послуг. Міжнародна організація ПРООН справді сприяла об'єднанню спільних зусиль, підтримала ініціативність і цілеспрямованість колективів викладачів та медиків, забезпечила всіх учасників проекту сучасним медичним та технічним обладнанням для успішної реалізації спільної мети – впровадження реформ екстреної медичної допомоги для відновлення та розбудови миру у східних регіонах України.

Однак, успіх реформи екстреної медичної допомоги залежить, передусім, від державної підтримки у сфері підготовки кадрового потенціалу для її належної реалізації. Наразі є теоретична можливість готувати кваліфікованих робітників за професією ЕМТ через центри зайнятості, але на даний момент державне фінансування програм з навчання призупинено через пандемію коронавірусної хвороби.

Зацікавленість у започаткуванні навчання за професією ЕМТ виявили заклади освіти та організації у Луганській, Сумській, Хмельницькій, Чернігівській, Дніпропетровській областях. Отже, популярність нової професії в Україні поступово зростає, адже не такий далекий той час, коли відповідно до Постанови КМУ від 21.08.2019р. №764, фахівці, які займають посади водіїв, для роботи у складі бригади парамедиків повинні мати професійну кваліфікацію “Екстрений медичний технік.”

Процес навчання першої групи водіїв в КЗ «Бахмутський медичний фаховий коледж» висвітлений у ЗМІ та на ресурсах учасників проекту за посиланнями (коледж: <http://www.amedu.edu.ua/>; ПРООН: <https://cutt.ly/4zMvAm6>; <https://cutt.ly/injOzu3>; <https://cutt.ly/xnjOCRo>; КНП «Донецький обласний центр ЕМД та МК» <https://cutt.ly/7zMo08S>; <https://cutt.ly/LnjOnUn>; ЗМІ: <https://cutt.ly/IzMorc3>; <https://cutt.ly/lnjSSxz>)

Історична пам'ять і закон України «Про декомунізацію»

Чернишова Анфіса, студентка Артемівського медучилища

Науковий керівник: Літвін Т. В., викладач суспільних дисциплін АМУ

У квітні 2015 був прийнятий закон, який викликав бурхливу і суперечливу реакцію. Називається він «Про засудження комуністичного і націонал-соціалістичного (нацистського) режимів і заборону пропаганди їх символіки», який охрестили як закон про «декомунізацію». «Зараз не час», «займайтеся економікою, а не боротьбою з пам'ятниками», «закон розколе суспільство», «не треба витратити гроші на дурниці, є важливіші питання», «це теж наша історія, комуністи зробили для України багато доброго» - ось аргументи противників закону, яким, здається, і заперечити особливо нічого. Окрім головного - час для декомунізації не найкращий, позбавлятися від символів радянського ладу треба було з проголошення незалежної України. Два десятки років Україна зберігала, консервувала тоталітарну спадщину, сперечалися, нічого не роблячи, про те, чи потрібно прибрати з чергової площі «товаришів» Леніна, Артема, Орджонікідзе і т.д. До речі, наш східний сусід - Росія дуже оперативно перейменував Ленінград - «колиску соціалістичної революції» в Санкт-Петербург.

В Україні прихильники СРСР не оцінили турботи про збереження комуністичної спадщини і підтримали анексію і окупацію Росією українських регіонів. Виправдання тоталітаризму, нелюдської ідеології російських більшовиків не принесли українцям громадянський мир і злагоду. Відомий донецький (зараз київський) блогер, журналіст Д. Казанський, розмістив на своєму сайті результати анкетування, яке провів популярний український телеканал. Серед можливих варіантів відповідей є і такий : «Відношусь негативно. Це наша історія ». А ось більшовики не дуже церемонилися з приводу цієї нашої історії. Незважаючи на те, що місто Бахмут налічує кілька століть, вони «кавалерійською атакою» відразу в топоніміці міста затвердили радянську історію, що тільки народжувалася .

У рамках виконання закону про «декомунізацію» одним з перших міст в Україні був перейменований Артемівськ Донецької області. До речі, з такою назвою в СРСР було 6 міст і селищ. Міська рада Артемівська влітку 2015 року прийняла рішення про повернення місту стародавньої історичної назви - Бахмут. Однак офіційно місто буде перейменовано тільки після відповідного рішення Верховної Ради. Процесу прийняття рішення міською радою передували численні консультації з громадськістю. Багато місцевих жителів відразу виступили категорично проти, вважаючи, що через перейменування доведеться міняти місце прописки або ж нова назва міста завадить їм проголосувати на виборах. Втім, всі побоювання марні. Штамп у документі з попередньою назвою буде дійсним, поки людина його переоформить, тому і питання з реалізацією виборчого права теж не виникне. «Але головне в цьому процесі не факт перейменування, не зміна «фасаду» міста, а зміна в головах.

Крім виконання закону в частині топоніміки, належить і відповідна зміна у свідомості населення, що проживає як у місті Артемівську, так і в інших містах Донецької області або всієї України. Було б наївним думати, що з прийняттям закону все різко зміниться. Звичайно, цей процес буде досить тривалим і не буде легким, але його колись потрібно було починати. І маленький крок, який міськрада Артемівська зробила - один з маленьких, але важливих кроків », - переконаний учений Сергій Рябенко, співробітник Українського інституту національної пам'яті, один з авторів низки законів про «декомунізацію». Український інститут національної пам'яті (УІНП) відповідно до закону «про декомунізацію» рекомендує перейменувати 908 міст і сіл в Україні.

Нагадаю, Артемівськ до 1924 року носив назву Бахмут - він був названий на честь річки, на якій і був побудований. Зі своїх 445 років Бахмут тільки близько останніх 90 років носить назву Артемівськ. 27 липня 1924 відбулося відкриття пам'ятника Артему (Ф.А. Сергєєву), голові Раднаркому Донецько-Криворізької республіки. Зачитувалися привітання від Г. Петровського, М. Фрунзе, виступили К.Ворошилов і Лариса Рейснер. Тоді не обговорювалося питання, а чи варто було перейменувати місто Бахмут у місто Артемівськ. Незабаром на карті нашого міста з'явилися вулиці імені Петровського, Воровського, Куйбишева, Леніна, Кірова, Чубаря, Калініна, Орджонікідзе, Свердлова, Бабушкіна, Крупської, Держинського, Постишева, Менжинського, Артема (а також 1-й провулок Артема, 2-й провулок ... 7-й провулок). Одна за одною з'явилися назви вулиць з іменами полководців громадянської війни і соціалістичної революції: Фрунзе, Котовського, Фурманова, Чапаєва, Щорса, Тухачевського. Не забули відобразити в назвах вулиць також владні структури радянського і міжнародного комуністичного руху: вулиці Радянська, (1-й і 2-й Радянський провулок), Комсомольська, Піонерська, Раднаркому, Червоноармійська (з 1 і 2 провулками), Червонопрапорна. З погляду більшовиків старовинні назви міста і вулиць несли в собі щось ганебне для радянського строю. Ніхто про їх перейменування населення не питав.

Незважаючи на те, що в Артемівську ніколи за його історію не було флоту, ми маємо вулицю Червонофлотську з двома однойменними провулками. Увічнені радянські пам'ятні дати і революційна фразеологія в назвах вулиць: Радянська, Комсомольська, Піонерська, Жовтнева (з двома провулками), Пролетарська (з 1, 2, 3 провулками відповідно), 60 років утворення СРСР і нарешті, тупик Профінтерну. Не забуті класики комунізму і міжнародного комуністичного руху: Клара Цеткін і Роза Люксембург, Карл Маркс і Фрідріх Енгельс, Тельман, Лумумба.

Пам'ятаєте слова непотоплюваного капітана Врунгеля: «Як судно назвеш, так воно і попливе?» Все правильно. Більше 80-ти назв на карті Артемівська відображають історію радянської політичної влади і комуністичну ідеологію, а ніяк не історію міста і долю його жителів. Якимось не люблять згадувати любителі топоніміки радянського режиму хрущовський період, коли був влаштований «сталінопад», а кілька тисяч назв з ім'ям Сталіна в короткий

термін зникли з карти СРСР. Донецьк отримав саме тоді нинішню назву, як, до речі, і Луганськ, та і жителі Волгограду не переймаються комплексом неповноцінності після того, як не стали називатися «сталінградцями». Соледар теж звучить для вуха куди більш гармонійнішою мелодією, ніж Карло-Лібкнехтовськ. Назви повинні породжувати в свідомості образи живих і незабутніх подій. Вони, до речі, відбивають і ступінь розвиненості нації і патріотизму городян, що відчувають включеність окремих біографій в історію міста.

Назва «Бахмут» вказує на спадкоємність у зв'язці часів: «минуле-сьогодення-майбутнє». Назва «Артемівськ» розриває цей ланцюг. «Самій природі людини властива потреба жити не в випадковому і хаотичному, а в осмисленому і символічно організованому просторі » (М. Еліаде). У місті найважливішими символами є: храми, площі, пам'ятники, сквери, театри, навчальні заклади, вулиці, топоніміка. Храм - це символ сакрального (священного) і вічного, пам'ятники - історичного та цінного, театри та школи - культури і знань. Топоніміка - одна з форм національної пам'яті, без якої немає народу, немає нації. Так вже вийшло, що східна частина України переважно представлена містами-підлітками, віком в одне-два століття. Наприклад, Джон Хьюз на місці сучасного Донецька почав будівництво металургійного заводу, звідси і з'явилося влітку 1869 року робоче селище, а згодом, «посад зі спрощеним міським управлінням Бахмутського повіту Катеринославської губернії, тобто власне Юзівка »; це селище зрослося з уже існуючим шахтарським селищем Олександрівського рудника.

Вік Бахмута незабаром буде налічувати півтисячоліття. У самому Артемівську назва «Бахмут» давно стало брендом (Бахмутський ярмарок, пісенні фестивалі, назва вулиці, ресторану, футбольний клуб і т.д.) Навряд чи назва «Артемівськ» на відміну від «Бахмута» або вул. «Першотравнева» на відміну від вул. «Козацький Вал» (історична назва вулиць Вал - це пам'ять про Бахмутську фортецю XVIII ст.) викличуть асоціації стародавнього безмежного ковилового степу, героїв козацької доби, землеробів, садівників, солеварів і соледобитчків, чумаків, першопроходців і зачинателів Слобідського краю. Герой фільму «З легким паром» потрапивши з Москви до Ленінграду довго не міг визначитися, що він в іншому місті. Якось не хочеться жити в безликому, тиражованому, невпізаному місті.

Порівняйте, чи є різниця в діалогах: «Як пройти на ...?» - «Поверніть в 1-й провулок Артема, вийдіть на вулицю Артема, а потрібний вам магазин на вулиці Свердлова, а кафе знаходиться на вулиці Радянській, а щоб знайти Дитячу лікарню, їдьте на вулицю 60 років утворення СРСР» або так : «Пройдіть по вулиці «Козацький Вал», зверніть в провулок «Вишневий», зайдіть в кафе на «Алеї закоханих», сядете в тролейбус на вулиці Сергія Кримського, а зійдете на вулиці Григорія Сковороди ». Критерієм для назв міст, вулиць, скверів, площ повинна стати не політична влада з її ідеологією, а осілі в історії нетлінні цінності, краєзнавчий колорит, великі земляки і люди, що побували у нашому

місті - ось що надає місту неповторний «образ», «дух», «обличчя». Прагнення удревляти свою культуру, закріпити в сучасності спадщину минулого притаманне всім нинішнім, дійсно давнім культурам: єгипетській, індійській, китайській, єврейській. Українці вважають, що українська культура - стародавня, налічує близько тисячі років (згадаємо трипільську культуру). А як по-іншому створювати і стверджувати націю? Як виховувати патріотизм? Патріотизм починається з історичної пам'яті. Поки ми живемо віртуальним життям придуманих кимось марксистсько-ленінських, радянських міфів, спливає реальний час нашого неповторного життя. Але ж територіальній громаді міста надалася унікальна можливість з урахуванням традицій і новаторства зайнятися створенням та оновленням прекрасного вигляду нашого міста.

Що говорить розуму і серцям городян імена Лазо, Калініна, Свердлова, Щорса і т.д.? Але ж в місті народилися, працювали, жили стільки відомих людей: видатні філософи Павло Новгородцев і Сергій Кримський, Лариса Шепітько - видатний кінорежисер. Арон Китаєв - лікар, перший депутат Верховної Ради СРСР і засновник Артемівського медучилища, а також Герої Радянського Союзу, учасники II світової війни. На заводі «Цветмет» працювали Герої праці - А. Конаєв і А. Купріянов, у місті побували: Григорій Сковорода, Степан Васильченко - класик української літератури; Іван Паторжинський, оперний співак, навчався в Бахмутському духовному училищі.

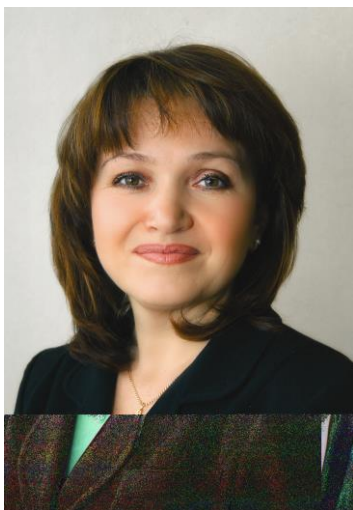
У китайців є ієрогліф, який позначає слово «криза», але він має і ще одне значення: «можливість». Для нас, хто нині живе в Україні, теж з'явилася можливість: подолати вплив старих радянських міфів, нових героїв і сюжети для життя в новому інформаційному суспільстві, в незалежній українській державі.

Не можна жити тільки за принципом: все, що не вміщається в горизонт економічних інтересів, відходить на другий план. Комуністи свого часу не дуже старалися бути толерантними до історичної пам'яті міста, коли вулицю Садову перейменували на вулицю Петровського, вулицю Торгову (поряд з міським ринком) у вулицю Воровського, вулицю Вал (Козацький) - у Першотравневу. Не будемо зациклюватися на «кризі», а реалізуємо можливості, що відкриваються для нашого міста.

Школярі, студенти разом зі своїми вчителями займуться дослідницькою роботою, проведуть зустрічі та конференції, напишуть підручники і книги про своє місто. Екскурсійний тролейбус напередодні дня міста, повезе молодь міста на цікавий урок - екскурсію «Мое місто: минуле і сьогодні». Буде оголошено конкурс на кращий пам'ятник чи скульптуру, які прикрасять наше місто, а може по красі і унікальності увійдуть до книги рекордів Гіннеса. Екологічні десанти, дбаючи про чистоту міста, прищеплять екологічну культуру населенню; молоді біологи займуться міським ландшафтним дизайном, посадять сади. Художники напишуть картини. У літній сезон поети та музиканти, співаки, майстри та

майстрині будуть у «Алеї троянд» показувати свою творчість. Тоді наше місто буде для нас - прекрасним, улюбленим і неповторним.

АВТОРИ

Красножон Наталя Миколаївна - директор Бахмутського медичного коледжу, закінчила Донецький медінститут. Загальний стаж педагогічної роботи – 35 років, останні 10 років (з 2008 р.) очолює коледж. За час її керівництва навчальним закладом у 2011 р. було відкрито відділення «Сестринська справа» на базі загальної середньої освіти, а у 2015 р. – відділення післядипломної освіти для медпрацівників. З 2014 р. в коледжі проводяться регіональні і всеукраїнські конференції для викладачів і студентів. Результати державного ліцензійного іспиту відображають високий рівень підготовки студентів. У 2017 р. медичне училище отримало статус коледжу.

Сніховська Оксана Володимирівна – закінчила Горлівський державний педагогічний інститут іноземних мов за спеціальностями «українська мова та література», «англійська мова». Викладала англійську мову у ВНЗ Донецької області, працювала перекладачем, брала участь у міжнародних проектах. Займає посаду завідуючої методичним кабінетом коледжу. Цікавиться національною культурою, народною творчістю, виготовляє творчі роботи «hand-made». Має публікації у газетах та журналах.

Звонарьова Наталя Євгенівна – закінчила Донецький Національний Державний університет, а також магістратуру за фахом «управління навчальним закладом». З 2011 року – викладач біології в коледжі, займала посаду завідуючої медсестринським відділенням, наразі – завідуюча курсів підвищення кваліфікації медичних сестер. Захоплюється фотографією. Залучає студентів до вивчення рідного краю, готує студентів до участі в екологічних форумах, виставках, проводить екскурсії.

Літвін Тетяна Василівна – з 1976 р. викладає суспільні науки в коледжі, керує гуртком соціальних наук. Її студенти є учасниками місцевих, регіональних, всеукраїнських, міжнародних студентських наукових конференцій, на яких демонструють високий рівень проведеної науково-дослідницької роботи, отримують призи, нагороди і відзнаки. З 2016 р. під її керівництвом розроблені і представлені роботи на Всеукраїнських конференціях (м. Черкаси – 2016 р., м. Київ – 2017 р.) для студентів медичних ВНЗ «Україна – понад усе!». Виступи студентів коледжа, які представляли наш регіон, супроводжувалися великою зацікавленістю і відгуками зі сторони учасників інших регіонів України. Друкує статті у наукових та методичних журналах, організує виставки, зустрічі з творчими людьми для студентів.

Лифар Роза Хасанівна – закінчила Донецький медичний інститут у 1978 році. З 1979 року працює викладачем акушерства і гінекології у Бахмутському медичному коледжі. Методист, викладач вищої категорії. З 1980 року по теперішній час - практикуючий лікар акушер-гінеколог вищої кваліфікаційної категорії. Загальний стаж педагогічної та лікувальної роботи – 39 років.

Являється співавтором підручника «Медсестринство в акушерстві»; керівником гуртка «Фельдшер пологового будинку», студенти якого кожен рік приймають участь в регіональних та міжнародних конференціях, під час яких займають призові міста. Має публікації в газетах та журналах.

Бубенцова Лариса Василівна – закінчила Горлівський державний педагогічний інститут іноземних мов у 1972 році, факультет англійської філології. Викладала англійську мову в середніх та ВНЗ Донецької області. З 1981 року працює викладачем англійської та латинської мов в Бахмутському медичному фаховому коледжі. Займала посаду методиста, завідуючої методкабінетом. Має вищу кваліфікаційну категорію, голова циклової методичної комісії гуманітарних дисциплін. Являється автором посібника «Використання діалогів в процесі вивчення англійської професійної мови». Кожного року бере участь у регіональних та міжнародних наукових конференціях, готує студентів, які займають призові місця.

Голоднікова Катерина – студентка відділення «Сестринська справа». Закінчила ЗОШ № 15 м. Часів Яр. Захоплюється легкою атлетикою, танцями, хоровим співом. Має особливий хист в складанні віршів, є лауреатом багатьох мовно-літературних конкурсів всіх рівнів.

Кизименко Світлана – у 2006 році закінчила Артемівське медичне училище. Працювала медсестрою офтальмологічного кабінету 3 роки, медсестрою гінекологічного кабінету 6 років. В теперішній час працює сімейною медичною сестрою Луганської амбулаторії Бахмутського району. Займається волонтерською роботою.

Салада Микита – студент II курсу групи 1/28 «Лікувальна справа». Вже на I курсі зайнявся науково-дослідницькою роботою і прийняв участь у науково-практичній Всеукраїнській конференції (Харків-Бахмут) його робота була відзначена I місцем в секції соціально-гуманітарних дисциплін. У 2017 році прийняв участь у Всеукраїнській конференції студентів медичних закладів «Україна – понад усе!» (м. Київ). Продовжує працювати над проблемою міграції населення Донбасу, проблеми військовослужбовців, полонених та переселенців, біженців.

Чернишова Анфіса – студентка ІУ курсу групи 2/4 «Сестринська справа». Член гуртка суспільних наук. Приймала участь у Всеукраїнській студентській конференції (Харків – Бахмут, 2016 р.), а також у Всеукраїнській конференції студентів медичних закладів «Україна - понад усе!» (м. Київ, 2017 р.). Приймала там же участь у тренінгу з невідкладної допомоги у надзвичайних ситуаціях.

Ясеновська Карина - до медучилища вступила у 2013 році, а у 2014 році, коли почався воєнний конфлікт на Сході України, її селище Парасковіївка, біля Артемівська, як і її будинок, зазнало обстрілів і руйнувань. У свої 17 років вона зайняла активну позицію – зайнялася волонтерською роботою, працювала у військовому госпіталі, була нагороджена відзнаками. Після закінчення коледжу вступила до Харківського медичного університету.

Суркова Емілія - в коледж поступила у 2018 році. Проживала у м. Бахмут. З І курсу приймала активну участь у суспільному житті коледжу та міста. Входила до складу комітету студентської молоді міста. Призерка багатьох науково-практичних конференцій.

Шишка Наталя Миколаївна – у 1990 році закінчила Артемівське медичне училище (тепер КЗ «Бахмутський медичний фаховий коледж»). Після закінчення училища працювала в м. Слов'янськ на «Славкурорті» медсестрою в санаторії «Ювілейний». З 1993 року працює в коледжі на посаді лаборанта. Постійно приймає активну участь у підготовці та проведенні Регіональних та Міжнародних науково-практичних конференцій, які проходили в коледжі, а також в організації та проведенні виховних годин, відкритих уроків. З 1993 року є членом профкому коледжу медпрацівників, а також допомагає в діяльності студентської профспілки.